

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь – «Магістр»

**на тему: Управління фінансовими ресурсами виробничо-торговельного
підприємства в умовах невизначеності та ризику**

Виконав:

Качур Владислав Миколайович
студент спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Керівник:

Гесенко Михайло Миколайович
к.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування

Рецензент:

Ятлов Сергій Григорович
директор ТОВ «Свіда» м. Суми

Суми – 2023

АНОТАЦІЯ

Качур В.М. Управління фінансовими ресурсами виробничо-торговельного підприємства в умовах невизначеності та ризику.

Кваліфікаційна робота зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», СНАУ, Суми. 2023 р. Рукопис.

Кваліфікаційна робота розглядає питання управління фінансовими ресурсами виробничо-торговельного підприємства в умовах невизначеності та ризику. Ефективне управління фінансовими ресурсами в сучасних умовах є ключовим фактором успішної виробничо-господарської діяльності та формування конкурентоспроможності підприємства. Управлінням фінансовими ресурсами на ТОВ «Свіда» здійснює відділ бухгалтерії, де окремий співробітник займається плановими питаннями під керівництвом директора підприємства Ятлова С.Г. ТОВ «Свіда» фінансується за рахунок власного капіталу, сума якого за 2019-2022 роки зросла з 27 до 43 млн. грн. Складовими власного капіталу є додатково вкладений капітал 17 млн (внески засновників) та нерозподілений прибуток 25 млн. грн. Згідно статутних документів, вся сума чистого фінансового результату іде на поповнення власного капіталу підприємства. Серед поточних зобов'язань найбільше припадає поточну кредиторську заборгованість та інші поточні зобов'язання. Підприємство має відкрити кредитну лінію для фінансування поточних потреб. Кредиторська заборгованість зменшилась пропорційно обсягів діяльності у 2022 році, про що свідчить звіт про фінансові результати діяльності підприємства. Чистий дохід зменшився з 84 млн. грн у 2021 році до 59 млн. грн у 2022 році, проте валовий прибуток скоротився несуттєво з 22 млн. грн у 2021 році до 16 млн. грн у 2022 році. Основна операційна діяльність підприємства є прибутковою. Від'ємний результат фінансових операцій у 2022 році пов'язаний з обслуговуванням кредитних коштів. Слід відмітити, що незважаючи на несприятливі зовнішні умови діяльності товариства, фінансовий результат до оподаткування поступається за розміром тільки 2021 року і є найбільшим за 2019, 2020 та 2022 роки.

Прийняття ризику як метод ризик-менеджменту широко використовується в середовищі вітчизняних підприємств, оскільки не всі вони можуть себе дозволити страхування або передачу ризику стороннім компаніям за допомогою інших фінансових інструментів. Для ТОВ «Свіда» рекомендована величина фонду самострахування може становити 1,05% від чистого доходу підприємства – 874 тис. гривень на 2024 рік, або 1,02% суми активу балансу – 773 тис.грн. Управління фінансовими ресурсами в умовах невизначеності та ризику вимагає комплексного підходу та постійного аналізу змін у фінансовому середовищі. Підприємства, які успішно впроваджують стратегічні напрямки управління фінансами, можуть ефективно протистояти викликам сучасного бізнесу та забезпечити стійкий розвиток в умовах невизначеності.

Ключові слова: фінансові ресурси, управління, фінансове становище, стійкість фінансового стану, рентабельність, ризик, ризик-менеджмент, самострахування.

SUMMARY

Kachur V.M. Management of financial resources of a production and trading enterprise in conditions of uncertainty and risk.

Qualification work on specialty 072 "Finance, banking and insurance", SNAU, Sumy. 2023. Manuscript.

The qualification work examines the issue of managing the financial resources of a manufacturing and trading enterprise in conditions of uncertainty and risk. Effective management of financial resources in modern conditions is a key factor in successful production and economic activity and the formation of the company's competitiveness. Financial resources management at Svida LLC is carried out by the accounting department, where a separate employee deals with planning issues under the leadership of the enterprise director S.G. Yatlov. "Svida" LLC is financed by own capital, the amount of which increased from UAH 27 to 43 million in 2019-2022. The components of equity capital are additionally invested capital of 17 million (contributions of the founders) and retained earnings of 25 million UAH. According to the statutory documents, the entire amount of the net financial result goes to replenish the company's equity capital. Current liabilities and other current liabilities account for most of the current liabilities. The company should open a credit line to finance current needs. Accounts payable decreased in proportion to the volume of activity in 2022, as evidenced by the report on the company's financial results. Net income decreased from UAH 84 million in 2021 to UAH 59 million in 2022, but gross profit decreased insignificantly from UAH 22 million in 2021 to UAH 16 million in 2022. The main operating activity of the enterprise is profitable. The negative result of financial operations in 2022 is related to the servicing of loan funds. It should be noted that despite the unfavorable external conditions of the company's activity, the financial result before taxation is inferior in size only to 2021 and is the largest for 2019, 2020 and 2022.

Accepting risk as a risk management method is widely used among domestic entrepreneurs, as not all of them can afford insurance or risk transfer to third-party companies using other financial instruments. For "Svida" LLC, the recommended size of the self-insurance fund can be 1.05% of the company's net income - 874,000 hryvnias for 2024, or 1.02% of the balance sheet assets - 773,000 hryvnias. Management of financial resources in conditions of uncertainty and risk requires a comprehensive approach and constant analysis of changes in the financial environment. Enterprises that successfully implement strategic directions of financial management can effectively face the challenges of modern business and ensure sustainable development in conditions of uncertainty.

Key words: financial resources, management, financial situation, financial stability, profitability, risk, risk management, self-insurance.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РИЗИКУ	10
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ТОВ «СВІДА» В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РИЗИКУ	21
2.1 Формування і використання фінансових ресурсів підприємства	22
2.2 Оцінка фінансових результатів діяльності ТОВ «Свіда»	30
2.3 Діагностика фінансового становища ТОВ «Свіда»	35
РОЗДІЛ 3 ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ТОВ «СВІДА» В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РИЗИКУ	41
3.1 Управління стійкістю фінансового стану ТОВ «Свіда»	41
3.2 Самостраховання як метод управління формуванням фінансових ресурсів в умовах невизначеності та ризику	49
3. Стратегічні напрямки управління фінансовими ресурсами ТОВ «Свіда» в умовах невизначеності та ризику	56
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	64
ДОДАТКИ	69

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах кризи раціональне управління фінансами, зокрема фінансовими ресурсами, є необхідною умовою виживання підприємств, а також формування потенціалу їхнього розвитку у майбутньому. Більшість підприємств у кризові періоди стикаються із складними проблемами. З одного боку, суттєво зростають ризики, пов'язані із погіршенням платіжної дисципліни як з боку підприємства, так і його дебіторів, наслідком чого є зростання потреби у залучення коштів із зовнішніх джерел. З іншого боку, достатні грошові кошти є необхідною умовою для продовження операційної діяльності та отримання прибутку. Однак збільшується тиск з боку кредиторів, зростають ризики, пов'язані із погіршенням кредитної історії підприємства і, як наслідок, зростання складності залучення додаткових фінансових ресурсів. Крім того, за оцінками фахівців через нераціональне управління фінансами під час кризи перевитрати бюджетів підприємства можуть складати 25- 30%, що в умовах загострення дефіциту грошових коштів, може мати катастрофічні наслідки. Тому проблема управління фінансами, зокрема фінансовими ресурсами, набуває надзвичайної актуальності і умовах невизначеності та ризику.

Тему управління фінансовими ресурсами в умовах невизначеності та ризику досліджувало велике коло науковців. В процесі виконання кваліфікаційної роботи магістра нами використано праці таких науковців і практиків як: Адамян Л.А., Биховченко В. П., Ксьонжик В. В., Гаркуша Н. М., Камалова Л.О., Гут Л.В., Загородна О.М., Серединська В.М., Кошельок Г.В., Лобачева І.Ф., Майборода О.Є., Мордовцев О., Хребтов М., Осадча О. О., Савіна Н.Б., Ріпа Т. В., Іванова А.О., Сітак І.Л., Стефанишин О., Магас Н., Танклевська Н.С., Томчук О. Ф., Федішин М.П., Халатур С.М., Кравченко М.В., Павлік І.Д., Чумак В.Д., Al-Hawatmeh O.N., Alnori F., David C.O., Grace O., Lugard O.K., Regina O. Але непростий процес трансформації економічних відносин в Україні вимагає поглиблення теоретичних і практичних напрацювань щодо управління

фінансовими ресурсами виробничо-торговельного підприємства в умовах невизначеності та ризику.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та визначення основних напрямків удосконалення управління фінансовими ресурсами виробничо-торговельного підприємства в умовах невизначеності та ризику.

Відповідно до поставленої мети були вирішені такі **завдання**:

- розглянуто теоретико-методичні засади управління фінансовими ресурсами в умовах невизначеності та ризику;
- дано оцінку формування і використання фінансових ресурсів підприємства;
- проаналізовано фінансові результати діяльності ТОВ «Свіда»;
- оцінено фінансове становища ТОВ «Свіда»;
- обґрунтовано формування стратегії управління фінансовими ресурсами ТОВ «Свіда» в умовах невизначеності та ризику;
- окреслено стратегічні напрямки управління фінансовими ресурсами ТОВ «Свіда» в умовах невизначеності та ризику;
- розглянуто самострахування як метод управління формуванням фінансових ресурсів в умовах невизначеності та ризику
- обґрунтовано управління стійкістю фінансового стану ТОВ «Свіда»;
- зроблено висновки.

Об'єктом дослідження є процес управління фінансовими ресурсами виробничо-торговельного підприємства в умовах невизначеності та ризику.

Предметом дослідження є теоретичні засади та практичні рекомендації щодо управління фінансовими ресурсами виробничо-торговельного підприємства в умовах невизначеності та ризику.

Елементами наукової новизни одержаних результатів роботи є розробка і обґрунтування пропозицій щодо управління фінансовими ресурсами виробничо-торговельного підприємства в умовах невизначеності та ризику що враховують диверсифікацію джерел формування фінансових ресурсів підприємства та створення ефективної системи ризик-менеджменту.

Практичне значення одержаних результатів визначається обґрунтованими пропозиціями щодо формування системи управління фінансовими ресурсами виробничо-торговельного підприємства в умовах невизначеності та ризику, які базуються на створенні ефективної системи ризик-менеджменту і враховують диверсифікацію каналів реалізації продукції і формування фінансових ресурсів.

При написанні кваліфікаційної роботи використовувались такі **методи дослідження**: абстрагування; узагальнення; аналізу (ретроспективний аналіз, структурний аналіз, порівняльний аналіз, коефіцієнтний аналіз), графічний, моделювання тощо.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Положення кваліфікаційної роботи знайшли відображення у матеріалах конференцій: Матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ (25-28 квітня 2023 р.); Матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції: Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення (випуск 78, Тернопіль, 2023).

Публікації. За матеріалами кваліфікаційної роботи опубліковано 2 тези наукових конференцій.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 46 найменування, 2 додатків. Основний текст викладений на 69 сторінках комп'ютерного тексту, робота містить 16 таблиць, 8 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РИЗИКУ

У умовах ринкової економіки кожне управлінське рішення, пов'язане з модернізацією виробництва, перекваліфікацією персоналу чи створенням нового товару, може бути реалізоване лише за умови наявності відповідних фінансових ресурсів. При прийнятті рішення фінансовий аспект визначається як ключовий момент ефективного господарювання в умовах ринкової конкуренції [13].

Зараз не існує загальноприйнятого визначення терміну «фінансові ресурси», і більшість джерел наукової літератури та наукові словники не визначають їхню сутність повністю. Проблема визначення фінансових ресурсів продовжує викликати суперечності між вченими та дослідниками.

Фінансові ресурси є необхідною умовою процесу відтворення на всіх його стадіях, проте кінцева структура відтворення формується на стадії розподілу [23]. Тут встановлюються пропорції між фондами відшкодування, споживання та нагромадження, розподіл доходів між елементами суспільного виробництва, галузями господарства, соціальними групами та безпосередніми виробниками матеріальних благ. Важливо відзначити, що в українській науці існує кілька підходів до розуміння суті фінансових ресурсів економіки, враховуючи пріоритетні завдання суспільства, такі як забезпечення економічного зростання, повної зайнятості та соціальної справедливості [5].

Враховуючи різноманітні погляди вчених на сутність фінансових ресурсів, можна запропонувати їх узагальнене визначення: це вартісне вираження джерел формування майна (активів) держави, суб'єктів господарювання та домашніх господарств. Ці ресурси мають фондový та нефондовий характер, формуються у процесі розподілу та перерозподілу ВВП і національного багатства, і

використовуються для задоволення потреб виробництва та соціально-економічного розвитку суспільства.

Таблиці 1.1 – Розкриття поняття «фінансові ресурси» в літературних джерелах

Автор	Трактування поняття	Ключове означення
Ромашко О. М. [31]	грошові кошти, що є в розпорядженні підприємств. Таким чином, до фінансових ресурсів належать грошові фонди й та частина грошових коштів, яка використовується в нефондовій формі.	грошові фонди та кошти в нефондовій формі
Карпова Т. [19]	сукупність усіх грошових ресурсів, які надійшли на підприємство за певний період або на дату у процесі реалізації продукції, основних та оборотних засобів і видачі зобов'язань	грошові ресурси, що надійшли
Соляник Л. Г. [33]	сукупність усіх високоліквідних наявних активів, які перебувають у розпорядженні підприємства та призначені для виконання фінансових зобов'язань і розширеного відтворення, пов'язуючи їх обсяг та склад із платоспроможністю підприємства	високоліквідні активи
Бровко Л. І., Бровко Є. І., Крижановський О. О. [6]	власні і позичкові грошові фонди цільового призначення, які формуються в процесі розподілу і перерозподілу національного багатства, внутрішнього валового продукту і національного доходу та використовуються у статутних цілях підприємства	власні і позичкові грошові фонди цільового призначення
Шаповал О. А. [39]	ресурси є динамічним поняттям, з цільовим спрямуванням	цільове спрямування
Гудзь О.Є. [12]	грошові фонди цільового призначення, сформовані у процесі розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту, створеного на підприємстві, якими воно володіє, розпоряджається на правах власності або повного господарського відання і використовує на статутні потреби	фінансові ресурси як результат використання грошових коштів
Томашевська А. В., Жук О. І. [37]	сукупність активів підприємства, сформованих із зовнішніх та внутрішніх джерел, що знаходяться в розпорядженні підприємства на правах власності або тимчасового володіння й які використовуються для погашення фінансових зобов'язань та забезпечення безперервності функціонування підприємства	Сукупність активів зовнішніх і внутрішніх джерел

Джерело: узагальнено автором

Фінансові ресурси є конкретним вираженням фінансових відносин на рівні учасників господарської діяльності. Ці ресурси включають в себе готівку та її еквіваленти, а також частину готівки, яка використовується організацією у нефондовій формі [26]. Структура фінансових ресурсів організації ілюструється на рис. 1.1.

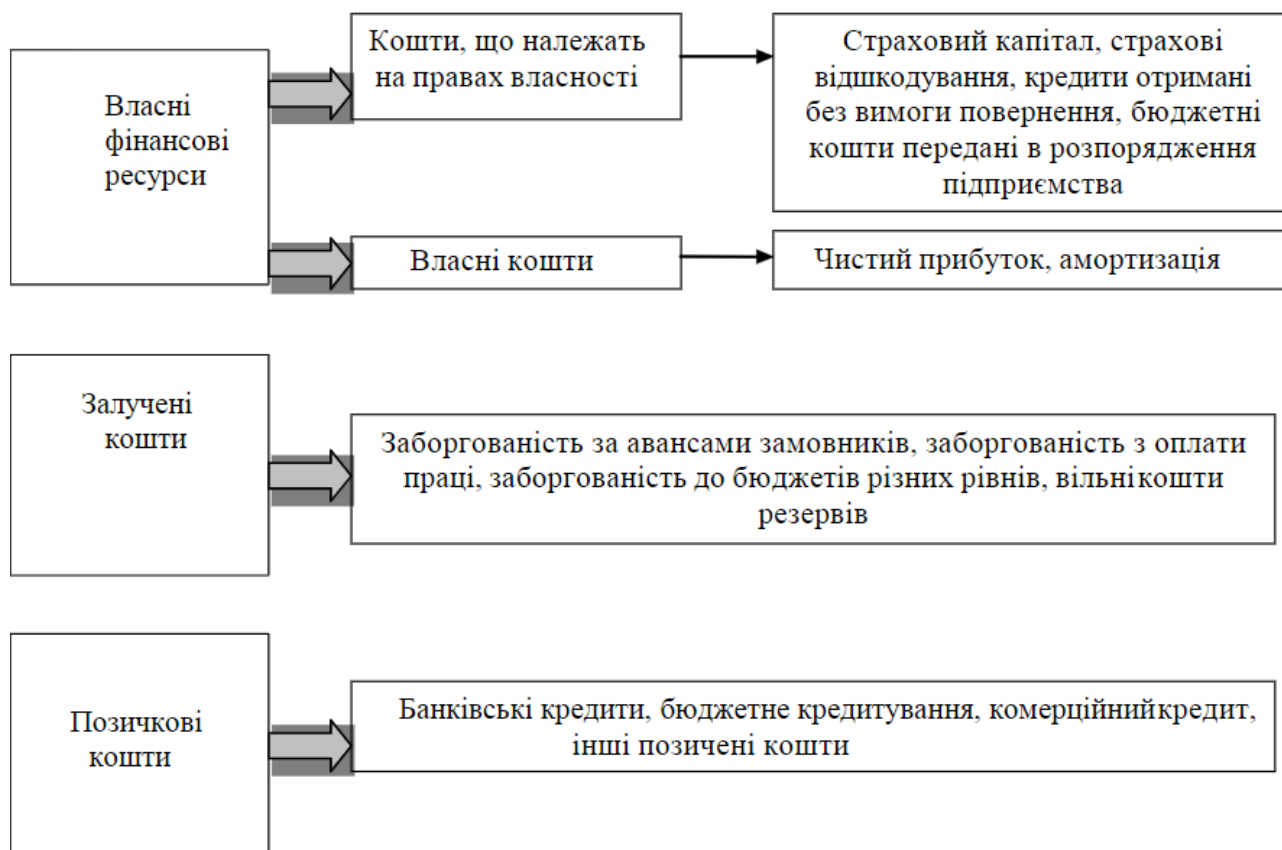

Рисунок 1.1 – Структура фінансових ресурсів підприємства

Джерело: складено автором на основі [2, 17]

Відомо, що актив балансу охоплює основні та оборотні засоби, що перебувають у володінні підприємства, тоді як пасив є джерелом фінансування для основних і оборотних активів, представляючи зобов'язання підприємства. За нашою думкою, такий підхід до розуміння фінансових ресурсів підприємства дозволяє найбільш чітко визначити їх економічний зміст, визначивши джерела їх формування та мету використання. Загалом, фінансові ресурси можна розглядати як накопичені підприємством грошові кошти з різних джерел для формування його активів із метою ефективного здійснення всіх видів діяльності [35].

Неоднозначність умов кризи завжди присутня, проте в останні роки швидкість та інтенсивність змін у світовій економіці суттєво зросли. В таких обставинах забезпечення фінансовими ресурсами фінансово-господарської діяльності, обґрунтоване формування джерел розвитку організації та збільшення активів стає одним із ключових завдань її фінансового управління. Це завдання ускладнюється тим, що в умовах підвищеного ризику також зростають вимоги до фінансової збалансованості, стабільності, ліквідності та платоспроможності організації [19].

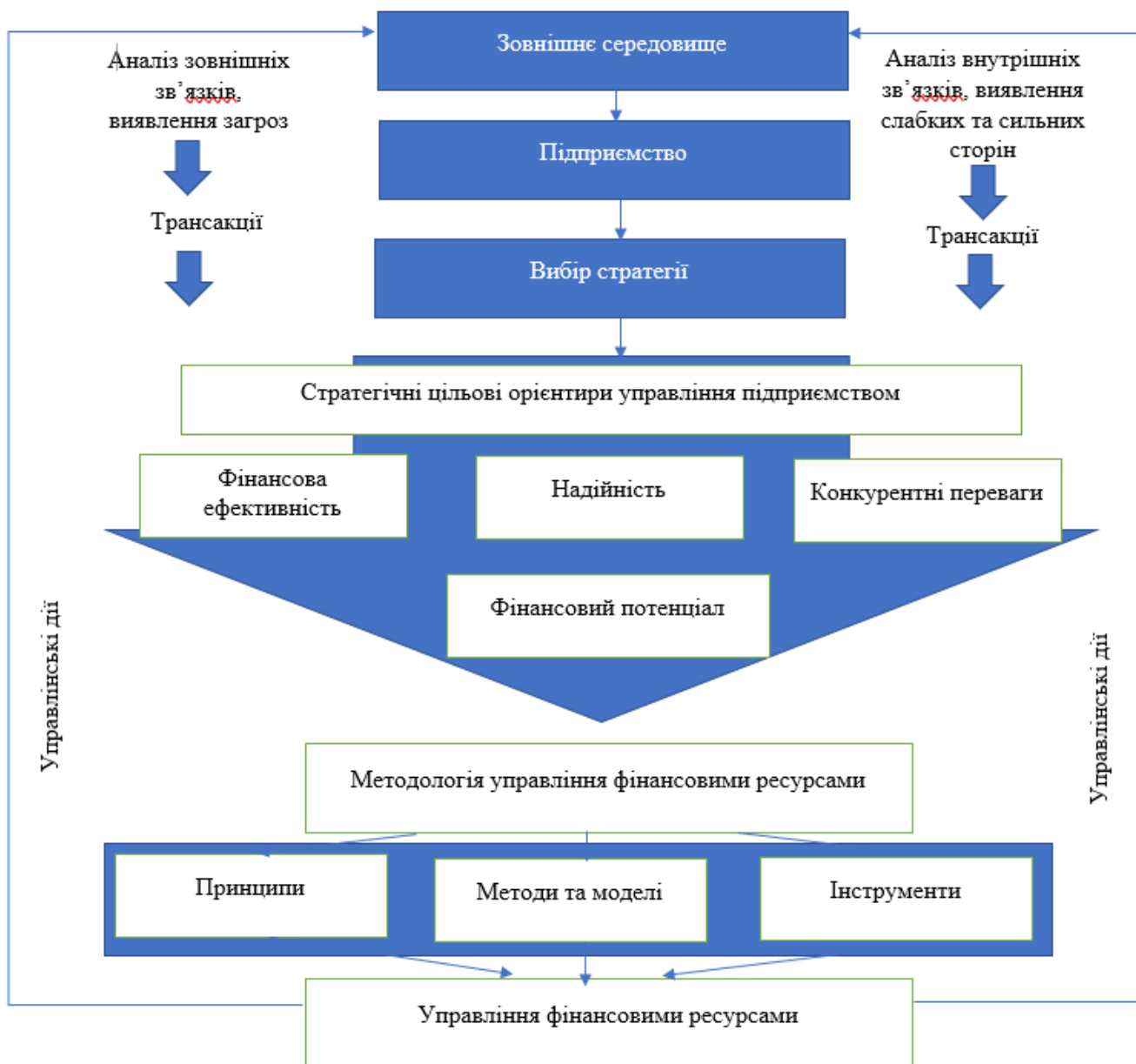

Рисунок 1.2 – Логічна модель управління фінансовими ресурсами підприємства

Джерело: узагальнено автором на основі [3]

Основним завданням управління фінансовими ресурсами будь-якого підприємства є забезпечення достатності фінансових ресурсів для неперервної господарської діяльності та формування такої структури, яка сприятиме отриманню прибутків, підвищенню фінансової стійкості, підтримці платоспроможності та фінансової безпеки підприємств в умовах кризи. Оптимізація фінансової стратегії включає вибір оптимального співвідношення між власним і залученим капіталом, розробку фінансових планів і стратегій розвитку, а також прийняття рішень щодо інвестування та фінансування проектів [5].

Практичні аспекти включають реалізацію обраної стратегії через управління фінансовими активами. Таким чином, можна зробити висновок, що економічна ефективність підприємства може бути забезпечена шляхом впровадження логічної моделі управління фінансовими ресурсами, яка враховує планування, аналіз та контроль, і передбачає формування стратегічних цілей підприємства та методології управління його фінансами в умовах обмежених ресурсів (рис. 1.2.).

Підкреслюючи ключові аспекти досягнення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства, ми визначаємо стратегічні цільові орієнтації управління та методологію управління фінансовими ресурсами як основні компоненти [31]. Стратегічні цільові орієнтації формулюють загальні мети та напрямки розвитку підприємства, включаючи фінансові показники, такі як прибуток, ринкова частка, інновації та інші. На основі цих орієнтацій формується візія підприємства, визначаються усі управлінські рішення, спрямовані на досягнення ефективності [19].

Концепція ефективного управління фінансовими ресурсами, що включає оптимальне поєднання фінансової, організаційної та керівної складової, представлена в табл. 1.2.

Суть управління фінансовими ресурсами суб'єкта господарювання полягає в цілеспрямованому впливі управлінських кадрів різних рівнів ієрархії на процес

формування, розподілу і використання фінансових ресурсів з метою досягнення економічної вигоди за мінімальних затрат і ризику.

Методологія управління фінансовими ресурсами надає конкретні інструменти та підходи для досягнення стратегічних цілей. Це включає бюджетування, аналіз фінансової звітності, ризик-менеджмент, оптимізацію витрат, інвестиційний аналіз, планування фінансових потоків тощо. Така методологія сприяє ефективному розподілу фінансових ресурсів, мінімізації ризиків і максимізації прибутковості на основі стратегічних цільових орієнтирів, що призводить до підвищення ефективності функціонування суб'єкта господарювання [22].

Таблиця 1.2 – Елементи концепції ефективного управління фінансовими ресурсами

Елементи концепції	Характеристика
Поняття	Управління фінансовими ресурсами
Зміст	Процес цілеспрямованого впливу суб'єкта на об'єкт управління
Цілі	Стратегічні; оперативні; тактичні
Задачі	Забезпечення діяльності підприємства необхідним обсягом фінансових ресурсів
Об'єкти	Фінансові ресурси; фінансові відносини
Суб'єкти	Управлінські працівники
Форми прояву	Грошові потоки
Принципи	Загальні; конкретні
Функції управління	Організація; планування; мотивація; контроль
Умови функціонування	Зовнішні; внутрішні
Механізм	Фінансовий
Етапи	Підготовка; прийняття; виконання; контроль виконання

Джерело: узагальнено автором [36]

Зазначимо, що визначення співвідношення власних і залучених джерел фінансових ресурсів та визначення їх розмірів є одним із найактуальніших питань фінансового стану підприємства, його фінансової стійкості та платоспроможності.

Після проведення аналізу різних класифікацій методів фінансового аналізу фінансових ресурсів підприємства пропонується умовно поділити всі методи на п'ять груп: традиційні методи аналізу, методи детермінованого факторного аналізу, методи імовірнісного факторного аналізу, методи оптимізації та інші методи [28, 34].

Враховуючи невизначеність майбутнього, передбачення реальних потреб та можливостей для залучення коштів є важким, а іноді й неможливим завданням. Єрмоленко О. А вказує, що «гарний прогноз» - це не той, який дає бал або середнє значення. Він повинен давати значний діапазон для прийняття рішень та управління [16]. Показники, які входять до сформованого діапазону значень, можуть характеризуватися різними рівнями невизначеності. Це вимагає розрахунку кількох варіантів для виробничо-економічних і фінансових процесів на підприємстві, тому виникає умова побудови кількох сценаріїв розвитку.

Для здійснення якісного аналізу аналітичних розрахунків, пов'язаних з визначенням джерел фінансування, забезпеченням фінансів для поточної діяльності, прогнозуванням основних тенденцій у фінансовому стані, обґрунтуванням обсягів необхідних капіталовкладень, оптимізацією структури активів та іншими аспектами, використовуються не лише вказані вище методи аналізу, але й економіко-математичне моделювання. Це дозволяє визначити оптимальну структуру інформаційних потоків, здійснити вибір оптимальних управлінських рішень та забезпечити оперативність та ефективність аналітичного процесу [41, 4].

Комплексна оцінка фінансових ресурсів досліджуваного підприємства базується на підсистемах показників (рис. 1.3.), які відображають різні аспекти його діяльності, включаючи такі показники, як [28]:

- Майновий стан, який відображає здатність підприємства проводити стабільну господарську діяльність і оцінює ефективність використання наявних фінансових ресурсів.
- Платоспроможність, яка визначає здатність підприємства вчасно та повністю виконувати розрахунки по короткостроковим зобов'язанням за рахунок власного майна.
- Фінансова стійкість, що характеризує структуру джерел фінансування з різних позицій: доступність, вартість, ризикованість.

- Ефективність господарської діяльності, яка оцінює загальну ефективність використання фінансових ресурсів підприємства та його здатність накопичувати прибуток.

- Ділова активність, свідчення про рівень ефективності управління наявними фінансовими ресурсами на досліджуваному підприємстві.

- Ринкова активність, що визначає рівень та результативність інвестування коштів при формуванні власного капіталу підприємства та оцінює інвестиційну привабливість підприємства та зміни його економічного потенціалу [28].

Зазначені показники, входячи до складу вказаних підсистем, дозволяють провести узагальнену, глибоку, різносторонню оцінку та здійснити аналіз фінансових ресурсів підприємства відповідно до принципів науковості, системності, об'єктивності, комплексності, дієвості та ефективності.

Серед ключових причин недостатності фінансових ресурсів на підприємстві можна виділити наступні:

- Низький рівень інвестиційної привабливості підприємства, що призводить до обмеженого доступу до залучення інвестицій та капіталу.

- Низький рівень фінансової прозорості, що утруднює інвесторам та кредиторам отримати достовірну та зрозумілу інформацію про фінансовий стан підприємства.

- Низький рівень підготовки менеджерів, відповідальних за управління фінансами підприємства, що може призвести до неефективного використання ресурсів та прийняття неправильних фінансових рішень.

- Відсутність цілісної системи фінансового управління на підприємстві, включаючи відсутність чітких процедур, політик і контролю, що може призвести до неефективного використання та розподілу фінансових ресурсів [2].

Для подолання цих проблем необхідно звернути увагу на розвиток інвестиційної привабливості підприємства, підвищення фінансової прозорості, підготовку кваліфікованих менеджерів та впровадження цілісної системи фінансового управління.

Рисунок 1.3 – Підсистеми показників оцінки управління фінансовими ресурсами підприємства та їх призначення

Джерело: складено автором на основі [16, 20, 36]

У контексті кризи управління фінансами має базуватися на таких принципах:

1. Моніторинг тенденцій у зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємства для раннього діагностування кризових явищ у фінансовій діяльності.

2. Термінове реагування на прояви кризових явищ у зовнішньому та внутрішньому середовищі.

3. Адекватність реакції менеджменту на рівень загрози фінансовій рівновазі, що передбачає зважені, обґрунтовані та ефективні механізми нівелювання існуючих загроз.

4. Послідовність реалізації комплексу заходів по нівелюванню кризових явищ з використанням внутрішніх можливостей підприємства [25].

Загальне забезпечення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства вимагає застосування дієвого механізму їх формування (рис. 1.4.), оскільки при обмежених фінансових ресурсах важко досягти високої ефективності використання через потенційну нестачу оборотного капіталу, необхідного для ефективної операційної діяльності.

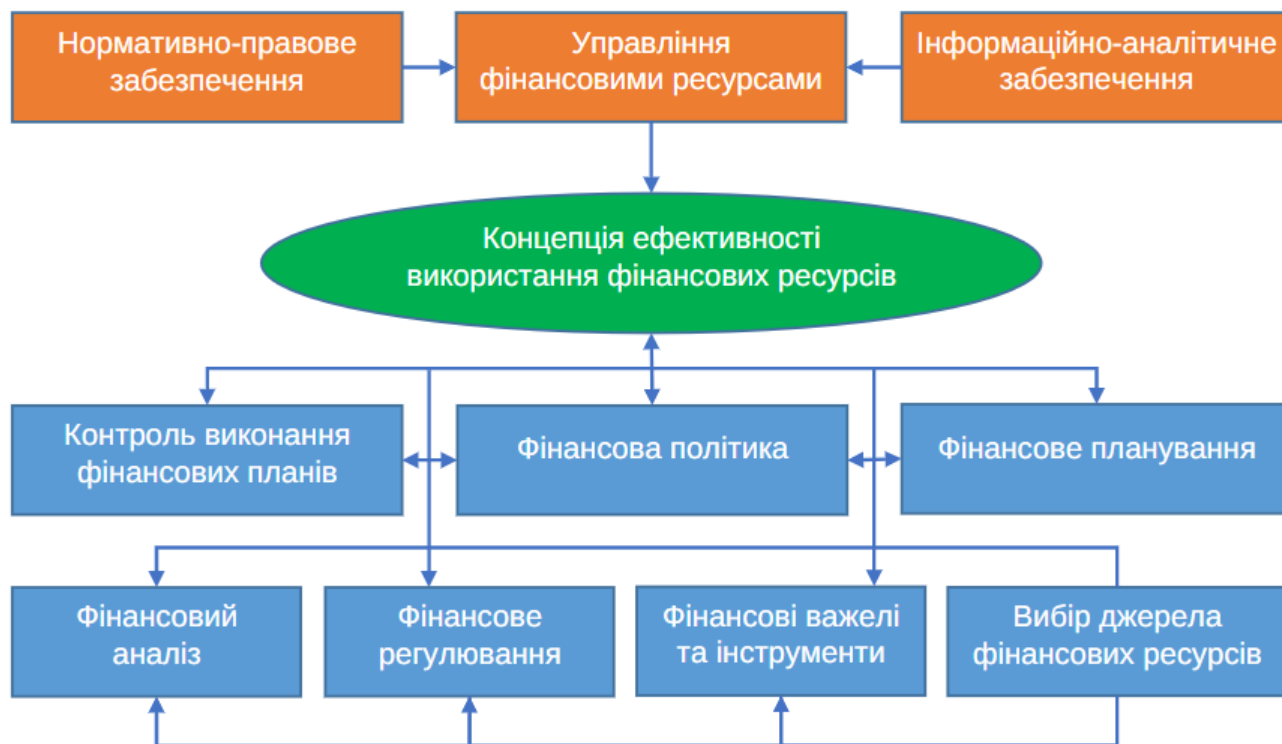

Рисунок 1.4 – Модель забезпечення ефективності механізму формування фінансових ресурсів підприємства

Джерело: узагальнено автором на основі [3, 44]

Практична значущість цієї моделі полягає в її здатності систематизувати та оптимізувати процеси залучення та управління фінансовими ресурсами підприємства. Отже, ця модель дозволяє підприємству точно визначати джерела фінансування, раціонально розподіляти кошти, розробляти оптимальні стратегії

залучення капіталу та мінімізувати фінансові ризики [44]. Така модель сприяє впровадженню стратегій росту та інновацій, які потребують належного фінансування, і виступає як потужний інструмент досягнення фінансової стійкості підприємства в довгостроковій перспективі.

Узагальнюючи, слід відзначити, що ефективне управління фінансовими ресурсами в сучасних умовах є ключовим фактором успішної виробничо-господарської діяльності та формування конкурентоспроможності підприємства. Це спрямовано на оптимізацію фінансового механізму підприємства, координацію фінансових операцій, забезпечення їх впорядкування та точного "балансу". Для підтримки нормальної фінансової діяльності особливо важливо ефективно управляти фінансовими ресурсами, розподіляючи їх за видами діяльності та з урахуванням різних часових періодів. Фінансові ресурси постійно знаходяться у русі, маючи особливості, такі як грошова форма існування, належність до конкретного суб'єкта, ефективне використання для отримання прибутку та економічного зростання підприємства.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ТОВ «СВІДА» В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РИЗИКУ

2.1 Формування і використання фінансових ресурсів підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю «Свіда» є юридичною особою, зареєстрованою виконавчим комітетом Сумської міської ради під номером 100632107000401482. Засноване підприємство отримало статус юридичної особи в результаті рішення єдиного засновника, Ятлова Сергія Григоровича. Його діяльність базується на статуті, а також відповідає вимогам Цивільного та Господарських кодексів України та іншого чинного законодавства України. Підприємство має приватну форму власності.

Офісне приміщення ТОВ «Свіда» розташоване за адресою: місто Суми, вулиця Металургів, будинок 17 В. Протягом періоду існування підприємства не відбулося жодних змін у структурі власності. Основною метою створення підприємства є здійснення господарської та комерційної діяльності з метою отримання прибутку та його реалізація на засадах соціальних і економічних інтересів власника, працівників підприємства та суспільства.

Підприємство веде діяльність у ряді сфер, що включають оптову торгівлю деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням, лісопильне та стругальне виробництво, виробництво інших дерев'яних будівельних конструкцій, неспеціалізовану оптову торгівлю, вантажний автомобільний транспорт, купівлю та продаж власного нерухомого майна, надання в оренду і експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна, оптову торгівлю іншими проміжними продуктами, надання в оренду автомобілів та легкових автотранспортних засобів, надання в оренду вантажних автомобілів, надання в оренду сільськогосподарських машин і устаткування, надання в оренду будівельних машин і устаткування, надання в оренду офісних машин і

устаткування тощо. Господарська діяльність підприємства піддавалася впливу змін економіко-правового середовища. Загальна система законів та інших нормативно-правових документів, що регулюють діяльність підприємства, визначає правові основи його функціонування від моменту створення та реєстрації до провадження господарської діяльності.

Слід відмітити, що управління фінансовими ресурсами на ТОВ «Свіда» здійснює відділ бухгалтерії, де окремий співробітник займається плановими питаннями під керівництвом директора підприємства Ятлова С.Г. Відділи логістики, постачання та інші структурні підрозділи у режимі реального часу роблять запити для фінансування поточних потреб, які через внутрішню CRM систему швидко обробляються.

Як зазначалось раніше, управління фінансовими ресурсами починається з аналізу і оцінки поточного фінансового стану підприємства. Розглянемо джерела формування фінансових ресурсів ТОВ «Свіда» та їх структуру (таблиця 2.1, 2.2, рисунок 2.1).

Слід відмітити, що ТОВ «Свіда» фінансується за рахунок власного капіталу, сума якого за 2019-2022 роки зросла з 27 до 43 млн. грн. Складовими власного капіталу є додатково вкладений капітал 17 млн (внески засновників) та нерозподілений прибуток 25 млн. грн. Згідно статутних документів, вся сума чистого фінансового результату іде на поповнення власного капіталу підприємства.

Також у 2022 році підприємство отримало довгострокову позику за державною програмою на поповнення обігових коштів та фінансування нових виробничих потужностей.

Серед поточних зобов'язань найбільше припадає поточну кредиторську заборгованість та інші поточні зобов'язання. Підприємство має відкрити кредитну лінію для фінансування поточних потреб. Кредиторська заборгованість зменшилась пропорційно обсягів діяльності у 2022 році, про що свідчить звіт про фінансові результати діяльності підприємства.

Таблиця 2.1 – Динаміка джерел фінансування ТОВ «Свіда» за 2019-2022 роки, тис. грн.

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +,-	
	2019	2020	2021	2022	2022 / 2019	2022 / 2021
Зареєстрований (пайовий) капітал	141	141	141	141	0	0
Додатковий капітал	14 550	14 550	16 650	17 220	2 670	570
Резервний капітал	103	103	103	103	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	12 925	13 194	21 718	25 764	12 839	4 046
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ	27 719	27 988	38 612	43 228	15 509	4 616
Довгострокові кредити банків	0	0	0	2 880	2 880	2 880
ДОВГОСТРОКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	0	0	0	2 880	2 880	2 880
Короткострокові кредити банків	4 569	1 045	2 157	1 352	-3 217	-805
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	12 552	22 315	17 191	14 451	1 899	-2 740
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	13	44	120	44	31	-76
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	74	14	38	478	404	440
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	419	654	412	689	270	277
Інші поточні зобов'язання	1 013	2 243	4 789	3 816	2 803	-973
ПОТОЧНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	18 640	26 315	24 707	20 830	2 190	-3 877
Баланс	46 359	54 303	63 319	66 938	20 579	3 619

Джерело: за матеріалами (балансу) звіту про фінансовий стан ТОВ «Свіда» за 2019-2022 роки

Графічне відображення динаміки джерел формування фінансових ресурсів наведено на рисунку 2.1.

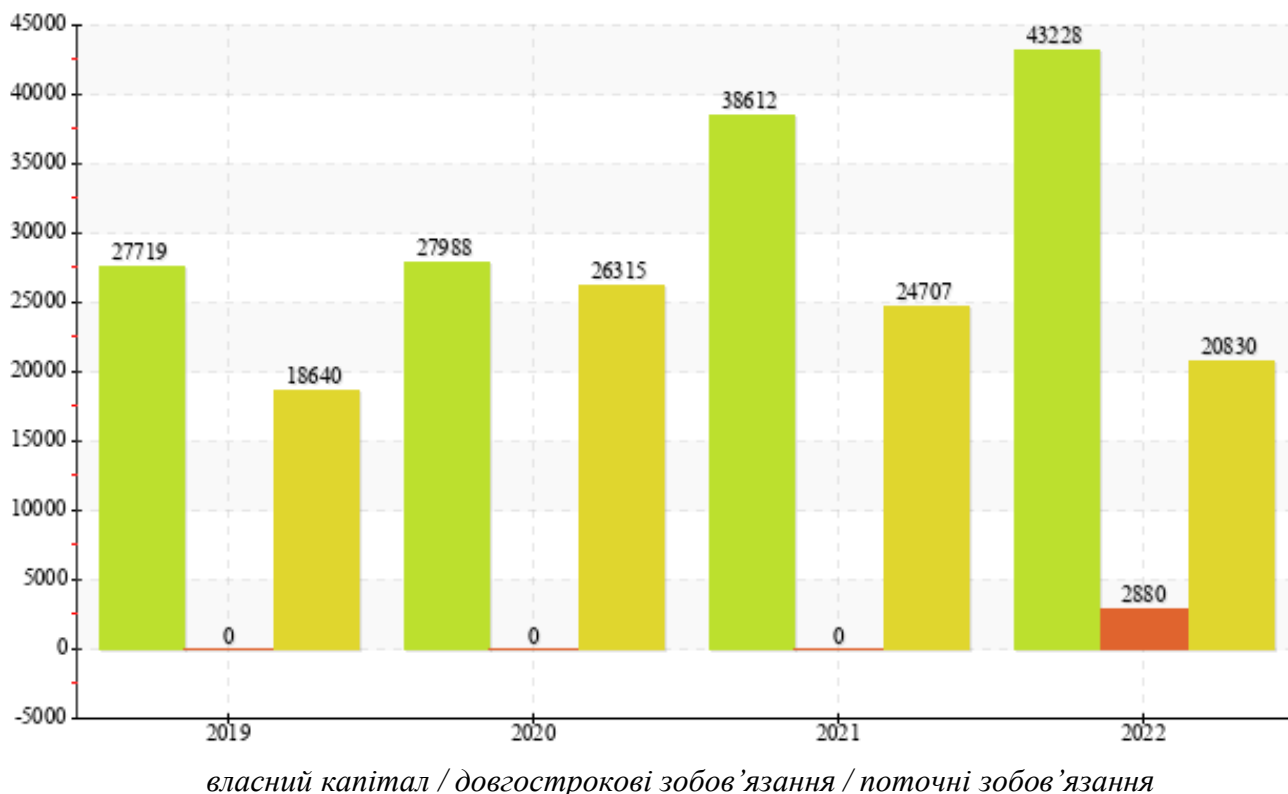

Рисунок 2.1 – Графічне відображення динаміки джерел фінансування ТОВ «Свіда» за 201-2022 роки, тис. грн

Джерело: за матеріалами балансу (звіту про фінансовий стан) ТОВ «Свіда» за 2019-2022 роки

У таблиці 2.2 розглянемо структуру джерел фінансування підприємства.

Поступово збільшується питома вага стійких джерел фінансування. Так питома вага власного капіталу за період дослідження збільшилась на 5%, у той же час скоротилась питома вага поточних зобов'язань підприємства з 40% у 2019 році до 31% у 2022 році. Резервний капітал: протягом розглянутого періоду спостерігається постійне зменшення, зокрема, на 0,07 від 2019 до 2022 року. Нерозподілений прибуток: суттєвий приріст на 10,61 в 2022 році порівняно з 2019 роком. Зростання від 2021 до 2022 року становить 4,19. Короткострокові кредити банків: загальний тренд вказує на зменшення від 2019 до 2022 року, з вираженим спадом у 2022 році.

Таблиця 2.2 – Динаміка структури джерел фінансування ТОВ «Свіда» за 2019-2022 роки, тис. грн.

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +, –	
	2019	2020	2021	2022	2022 / 2019	2022 / 2021
Зареєстрований (пайовий) капітал	0,3	0,26	0,22	0,21	-0,09	-0,01
Додатковий капітал	31,39	26,79	26,3	25,73	-5,66	-0,57
Резервний капітал	0,22	0,19	0,16	0,15	-0,07	-0,01
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	27,88	24,3	34,3	38,49	10,61	4,19
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ	59,79	51,54	60,98	64,58	4,79	3,6
Довгострокові кредити банків	0	0	0	4,3	4,3	4,3
ДОВГОСТРОКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	0	0	0	4,3	4,3	4,3
Короткострокові кредити банків	9,86	1,92	3,41	2,02	-7,84	-1,39
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	27,08	41,09	27,15	21,59	-5,49	-5,56
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	0,03	0,08	0,19	0,07	0,04	-0,12
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	0,16	0,03	0,06	0,71	0,55	0,65
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	0,9	1,2	0,65	1,03	0,13	0,38
Інші поточні зобов'язання	2,19	4,13	7,56	5,7	3,51	-1,86
ПОТОЧНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	40,21	48,46	39,02	31,12	-9,09	-7,9
Баланс	100	100	100	100	0	0

Джерело: за матеріалами (балансу) звіту про фінансовий стан ТОВ «Свіда» за 2019-2022 роки

Відповідно у таблиці 2.3 наведено динаміку капіталу у розрізі тривалості використання.

Таблиця 2.3 – Динаміка капіталу у розрізі тривалості використання ТОВ «Свіда» за 2019-2022 роки, тис. грн.

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +,-	
	2019	2020	2021	2022	2022 / 2019	2022 / 2021
Постійний капітал	27 719	27 988	38 612	43 228	15 509	4 616
Сталі зобов'язання	0	0	0	2 880	2 880	2 880
Мобільні зобов'язання	18 640	26 315	24 707	20 830	2 190	-3 877

Джерело: за матеріалами (балансу) звіту про фінансовий стан ТОВ «Свіда» за 2019-2022 роки

Так, постійний капітал збільшився на 16 млн. грн, сталі зобов'язання за рахунок довгострокової позики банку станом на кінець 2022 року складають 2,88 млн. грн, а мобільні зобов'язання зросли з 18 до 20 млн. грн за період дослідження. Надолі розглянемо куди використовується сформований капітал підприємством, тобто динаміку активів підприємства.

За результатами проведених розрахунків відмічаємо зростання сум як необоротних так і оборотних активів підприємства. Необоротні активи зросли за рахунок зростання незавершених капітальних інвестицій (новий цех з переробки деревини у місті Шостка). Оборотні активи зросли за рахунок значного збільшення дебіторської заборгованості підприємства з 2 млн у 2019 році до 13,2 млн. грн у 2022 році. Позитивним фактором, що впливає на ліквідність підприємства є велика сума грошових коштів та їх еквівалентів. Оцінка ліквідності буде проведена у наступному розділі роботи. Інші необоротні активи також мають тенденцію до збільшення з 3,7 млн. грн до 5,7 млн. грн у 2022 році.

Графічно динаміка активів відображена на рисунку 2.2.

Структурна активів відображена у таблиці 2.5.

Таблиця 2.4 – Динаміка активів ТОВ «Свіда» за 2019-2022 роки, тис. грн.

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +,-	
	2019	2020	2021	2022	2022 / 2019	2022 / 2021
Незавершені капітальні інвестиції	1 147	2 247	9 712	10 997	9 850	1 285
Основні засоби:	22 386	26 250	26 559	23 972	1 586	-2 587
Довгострокова дебіторська заборгованість	0	0	0	667	667	667
НЕОБОРОТНІ АКТИВИ	23 533	28 497	36 271	35 636	12 103	-635
Запаси	11 741	14 441	11 347	9 478	-2 263	-1 869
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	2 074	6 452	5 794	13 210	11 136	7 416
Інша поточна дебіторська заборгованість	1 784	147	1 287	1 788	4	501
Гроші та їх еквіваленти	3 479	678	3 987	1 037	-2 442	-2 950
Інші оборотні активи	3 748	4 088	4 633	5 789	2 041	1 156
ОБОРОТНІ АКТИВИ	22 826	25 806	27 048	31 302	8 476	4 254
БАЛАНС	46 359	54 303	63 319	66 938	20 579	3 619

Джерело: за матеріалами (балансу) звіту про фінансовий стан ТОВ «Свіда» за 2019-2022 роки

Структура активів є відносно сталою. Так, питома вага необоротних активів у 2022 році по відношенню до 2019 року зросла на 2,48%. Зростання обумовлено збільшенням питомої ваги незавершених капітальних інвестицій з 2,47% до 16,43% з одночасним зменшення ваги залишкової вартості основних засобів підприємства.

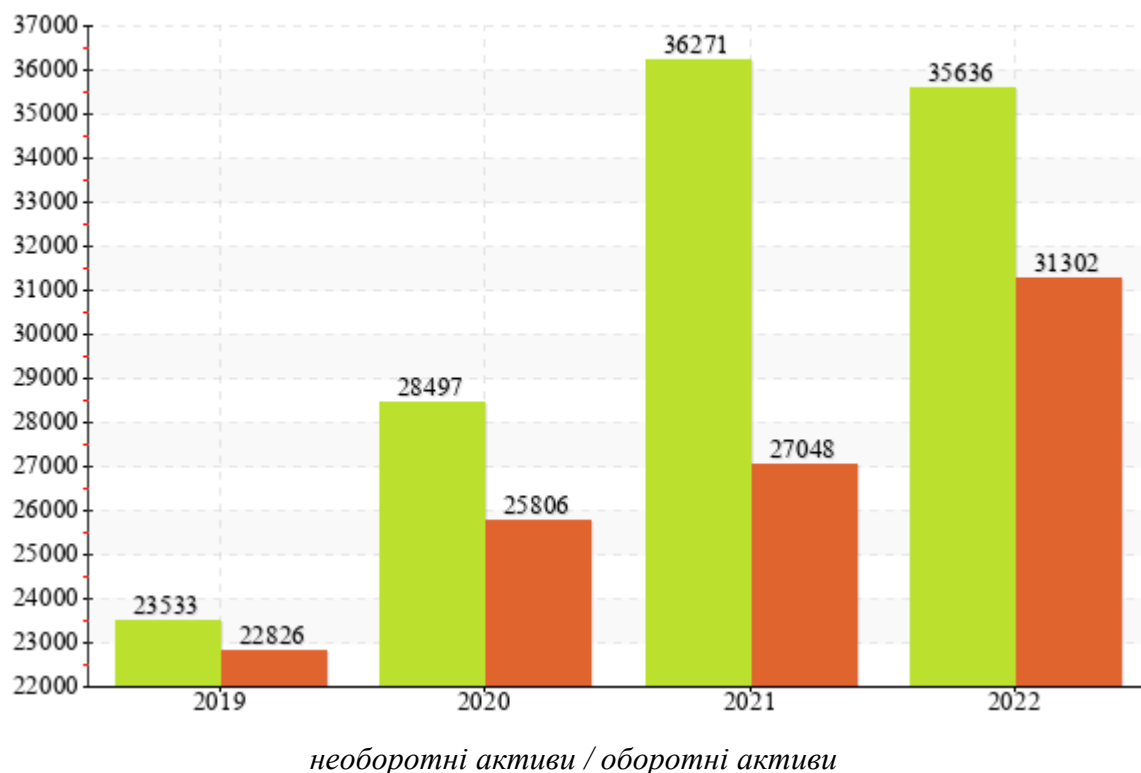

Рисунок 2.2 – Графічне відображення динаміки активів ТОВ «Свіда» за 201-2022 роки, тис. грн

Джерело: за матеріалами балансу (звіту про фінансовий стан) ТОВ «Свіда» за 2019-2022 роки

У структурі оборотних активів традиційно найбільшу питому вагу займають запаси та дебіторська заборгованість за товари роботи і послуги, відповідно 14% та 19%.

Питома вага іншої поточної дебіторської заборгованості є стабільною у межах 2,3-3,8%. Виключенням є 2020 рік, коли питома вага складала 0,27%. Питома вага найбільш ліквідних активів – грошових коштів та їх еквівалентів у 2020 та 2022 році складала у межах 2%, а у 2019 та 2021 році у межах 6,3-7,5%.

Більш детально розглянемо динаміку питомої ваги запасів підприємства. Так, якщо у 2019-2020 роках питома вага складала біля третини балансу, то у 2021 та 2022 роках питома вага поступово зменшилась до 17 та 14 відсотків відповідно. На противагу, як зазначалось раніше, збільшилась питома вага дебіторської заборгованості за товари, роботи і послуги.

Таблиця 2.5 – Динаміка структури активів ТОВ «Свіда» за 2019-2022 роки,
тис. грн.

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +,-	
	2019	2020	2021	2022	2022 / 2019	2022 / 2021
Незавершені капітальні інвестиції	2,47	4,14	15,34	16,43	13,96	1,09
Основні засоби:	48,29	48,34	41,94	35,81	-12,48	-6,13
Довгострокова дебіторська заборгованість	0	0	0	1	1	1
НЕОБОРОТНІ АКТИВИ	50,76	52,48	57,28	53,24	2,48	-4,04
Запаси	25,33	26,59	17,92	14,16	-11,17	-3,76
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	4,47	11,88	9,15	19,73	15,26	10,58
Інша поточна дебіторська заборгованість	3,85	0,27	2,03	2,67	-1,18	0,64
Гроші та їх еквіваленти	7,5	1,25	6,3	1,55	-5,95	-4,75
Інші оборотні активи	8,08	7,53	7,32	8,65	0,57	1,33
ОБОРОТНІ АКТИВИ	49,24	47,52	42,72	46,76	-2,48	4,04
БАЛАНС	100	100	100	100	0	0

Джерело: за матеріалами звіту про фінансовий стан ТОВ «Свіда» за 2019-2022 роки

Наскільки оптимальною є структура формування фінансових ресурсів підприємства ми розглянемо у розділі 2.3 кваліфікаційної роботи магістра при аналізі показників ліквідності, платоспроможності та ділової активності.

2.2 Оцінка фінансових результатів діяльності ТОВ «Свіда»

Динаміка фінансових результатів діяльності підприємства відображає зміни у його фінансовому стані протягом певного періоду часу, як правило, порівняно з попередніми періодами. Ці результати включають в себе такі ключові фінансові показники, як прибуток, виручка, витрати, рентабельність, ліквідність та інші.

Аналіз динаміки фінансових результатів дозволяє визначити тенденції у фінансовій діяльності підприємства, виявити зростання чи зменшення прибутковості, оцінити ефективність управління ресурсами, визначити фактори, які впливають на фінансовий успіх або проблеми.

На підставі динаміки фінансових результатів можна робити висновки щодо стабільності підприємства, ефективності його стратегії, а також прогнозувати можливі ризики і перспективи у майбутньому. Цей аналіз є важливою складовою управління фінансами та прийняття стратегічних рішень підприємства.

У таблиці 2.6 відображено динаміку фінансових результатів діяльності підприємства. Важливо розуміти, що фінансові результати діяльності підприємства – це одне з головних джерел формування власних фінансових ресурсів за рахунок чистого доходу та чистого прибутку. Тому дослідження фінансових результатів є важливим етапом управління фінансовими ресурсами на підприємстві. Графічно динаміка основних фінансових результатів діяльності відображена на рисунку 2.3.

Зрозуміло, що на фінансові результати діяльності підприємства суттєво вплинула військова агресія росії, оскільки основні виробничі потужності знаходяться у безпосередній близькості до кордону і протягом березня – квітня 2023 року існували великі логістичні проблеми вивозом готовою продукції для реалізації як на внутрішньому так і зовнішньому рівні. Крім того, частина продукції експортувалась через порти міста Одеса, які на сьогоднішній день не працюють на експорт. Так, чистий дохід зменшився з 84 млн. грн у 2021 році до 59 млн. грн у 2022 році, проте валовий прибуток скоротився несуттєво з 22 млн. грн у 2021 році до 16 млн. грн у 2022 році. Відносно 2019-2020 року існує

тенденція до зростання. Чистий фінансовий результат станом на кінець 2022 року складає 4 млн. грн. Це майже у двічі менше 2021 року, проте вище показників 2019-2020 року.

Таблиця 2.6 – Динаміка фінансових результатів ТОВ «Свіда» за 2019 - 2022 рр., тис. грн

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +,-	
	2019	2020	2021	2022	2022 / 2019	2022 / 2021
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	54 711	68 145	84 337	59 001	4 290	-25 336
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	42 113	53 478	62 147	42 847	734	-19 300
Валовий прибуток (збиток)	12 598	14 667	22 190	16 154	3 556	-6 036
Інші операційні доходи	13 475	9 875	17 472	9 841	-3 634	-7 631
Адміністративні витрати	19 784	21 012	26 745	16 499	-3 285	-10 246
Витрати на збут	1 977	1 878	2 214	3 287	1 310	1 073
Інші операційні витрати	1 197	1 456	994	1 097	-100	103
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)	3 115	196	9 709	5 112	1 997	-4 597
Інші фінансові доходи	278	189	334	12	-266	-322
Фінансові витрати	44	75	42	741	697	699
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)	3 349	310	10 001	4 383	1 034	-5 618
Витрати (дохід) з податку на прибуток	513	41	1 477	337	-176	-1 140
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	2 836	269	8 524	4 046	1 210	-4 478

Джерело: за матеріалами звіту про фінансові результати ТОВ «Свіда» за 2019-2022 роки

Структурні зрушення у формуванні доходів ТОВ «Свіда» наведено у таблиці 2.7.

Відмічаємо концентрацію чистого доходу від реалізації у загальній структурі фінансових результатів діяльності підприємства. Так, на чистий дохід

станом на кінець 2022 року припадає 85% доходу на відміну від 79% у 2019 році. Інші операційні доходи зменшились на такий же відсоток за період дослідження.

Таблиця 2.7 – Структурні зміни у формуванні доходу ТОВ «Свіда» за 2019 - 2022 рр.,

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +,-	
	2019	2020	2021	2022	2022 / 2019	2022 / 2021
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	79,91	87,13	82,57	85,69	5,78	3,12
Інші операційні доходи	19,68	12,63	17,11	14,29	-5,39	-2,82
Інші фінансові доходи	0,41	0,24	0,33	0,02	-0,39	-0,31
Всього доходів	100	100	100	100	0	0

Джерело: згруповано за матеріалами звіту про фінансові результати ТОВ «Свіда» за 2019-2022 роки

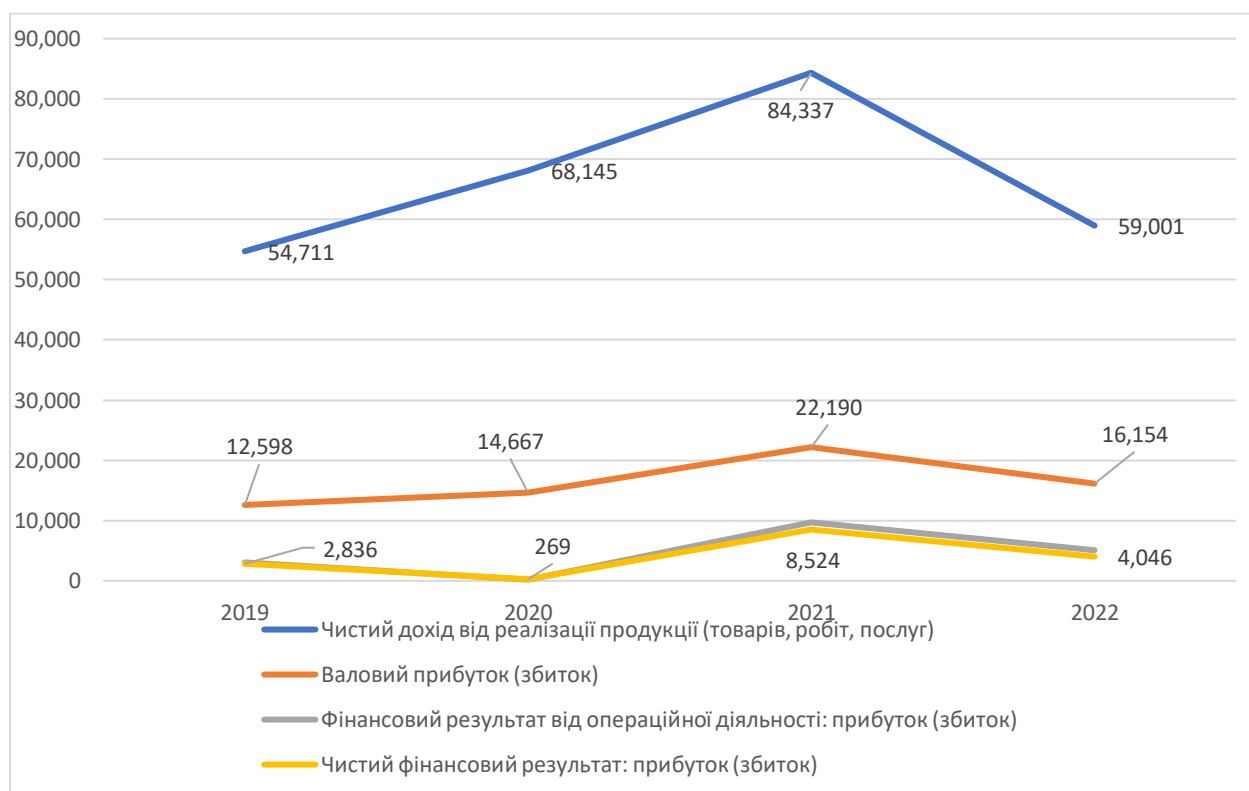

Рисунок 2.3 – Графічне відображення динаміки основних індикаторів звіту про фінансові результати ТОВ «Свіда» за 201-2022 роки, тис. грн

Джерело: за матеріалами звіту про фінансові результати ТОВ «Свіда» за 2019-2022 роки

Структурні зрушення у формуванні витрат ТОВ «Свіда» наведено у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Структурні зміни у формуванні витрат ТОВ «Свіда» за 2019 - 2022 рр.,

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +,-	
	2019	2020	2021	2022	2022 / 2019	2022 / 2021
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	64,17	68,61	66,38	66,11	1,94	-0,27
Адміністративні витрати	30,15	26,96	28,57	25,46	-4,69	-3,11
Витрати на збут	3,01	2,41	2,36	5,07	2,06	2,71
Інші операційні витрати	1,82	1,87	1,06	1,69	-0,13	0,63
Фінансові витрати	0,07	0,1	0,04	1,14	1,07	1,1
Витрати (дохід) з податку на прибуток	0,78	0,05	1,58	0,52	-0,26	-1,06
Всього витрат	100	100	100	100	0	0

Джерело: згруповано за матеріалами звіту про фінансові результати ТОВ «Свіда» за 2019-2022 роки

Відмічаємо зменшення питомої ваги адміністративних витрат з 30% у 2019 році до 25% у 2022 році незважаючи на те, що сума заробітної плати постійно підвищується. Фінансові витрати через обслуговування позикових коштів є найбільшими за 2019-2022 роки і складає 1,14% від загальної суми витрат. Динаміка фінансового результату за видами діяльності відображено у таблиці 2.9.

Таблиця 2.8 – Динаміка фінансового результату за видами діяльності ТОВ «Свіда» за 2019 - 2022 рр., тис. грн

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +,-	
	2019	2020	2021	2022	2022 / 2019	2022 / 2021
Результат основної діяльності	3 115	196	9 709	5 112	1 997	-4 597
Результат фінансових операцій	234	114	292	-729	-963	-1 021
Фінансовий результат до оподаткування	3 349	310	10 001	4 383	1 034	-5 618

Джерело: згруповано за матеріалами звіту про фінансові результати ТОВ «Свіда» за 2019-2022 роки

Основна операційна діяльність підприємства є прибутковою. Від’ємний результат фінансових операцій у 2022 році пов’язаний з обслуговуванням кредитних коштів. Слід відмітити, що незважаючи на несприятливі зовнішні умови діяльності товариства, фінансовий результат до оподаткування поступається за розміром тільки 2021 року і є найбільшим за 2019, 2020 та 2022 роки. Все це говорить про високу ефективність менеджменту підприємства в управлінні фінансовими ресурсами в умовах невизначеності та ризику.

У таблиці 2.10 наведено відносні показники, що характеризують фінансові результати діяльності підприємства.

Таблиця 2.10 – Динаміка показників рентабельності ТОВ «Свіда» за 2019 - 2022 рр.,

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +,-	
	2019	2020	2021	2022	2022 / 2019	2022 / 2021
Рентабельність (пасивів) активів (чистий прибуток в чисельнику), %	-	0,53	14,49	6,21	-	-8,28
Рентабельність (пасивів) активів (ЕБІТ в чисельнику), %	-	0,76	17,08	7,87	-	-9,21
Рентабельність (пасивів) активів (ЕБІТДА в чисельнику), %	-	6,3	24,58	12,67	-	-11,91
Рентабельність власного капіталу, %	-	0,97	25,6	9,89	-	-15,71
Рентабельність виробничих фондів, %	-	1,11	32,28	16,01	-	-16,27
Рентабельність продажів за валовим прибутком (валова маржа), %	23,03	21,52	26,31	27,38	4,35	1,07
Рентабельність продажів за операційним прибутком (операційна маржа), %	5,69	0,29	11,51	8,66	2,97	-2,85
Рентабельність продажів за чистим прибутком (чиста маржа), %	5,18	0,39	10,11	6,86	1,68	-3,25
Операційна рентабельність витрат, %	4,79	0,25	10,54	8,02	3,23	-2,52
Коефіцієнт реінвестування, %	-	100	100	100	-	0
Коефіцієнт стійкості економічного зростання, %	-	0,96	22,08	9,36	-	-12,72
Період окупності активів	-	187,1	6,9	16,1	-	9,2
Період окупності власного капіталу	-	103,54	3,91	10,11	-	6,2

Джерело: розраховано автором

Показники рентабельності є ключовими фінансовими метриками, які вказують на ефективність та прибутковість діяльності підприємства. Ці показники допомагають оцінити ефективність використання різних ресурсів, здатність генерувати прибуток та відображають загальну фінансову стійкість підприємства. Зазвичай вони використовуються для порівняння з показниками аналогічних підприємств та визначення тенденцій у розвитку бізнесу.

Рентабельність активів за EBIT та EBITDA також зменшується від 2021 до 2022 року, що може вказувати на меншу ефективність використання активів. Рентабельність власного капіталу відзначається великим спадом з 25.6% у 2021 році до 9.89% у 2022 році. Інші показники, такі як рентабельність виробничих фондів, також відзначаються спадом, вказуючи на можливі труднощі в ефективному управлінні капіталом. Валова маржа показує невеликий приріст, але операційна та чиста маржі відзначаються відносною зниженням у 2022 році.

Станом на кінець 2022 року кожна гривня власного капіталу забезпечує майже 10 копійок чистого прибутку. А кожна гривня чистого доходу генерує майже 7 копійок чистого прибутку станом на кінець 2022 року. Період окупності власного капіталу складає майже 10 років станом на кінець 2022 року на відміну від 103 років станом на кінець 2020 року.

В цілому слід відмітити, що незважаючи на великі зовнішні виклики підприємство не тільки не зупинило свою діяльність у 2022 році, а й шукає нові канали збуту, диверсифікує логістичні мережі та види продукції задля стійкого розвитку і задоволення інтересів власників і інвесторів.

2.3 Діагностика фінансового становища ТОВ «Свіда»

Діагностика фінансового становища підприємства включає аналіз різних фінансових показників та відносин з метою оцінки його фінансової стійкості, ефективності та прибутковості. Діагностика фінансового становища дозволяє виявити проблеми та потенційні ризики, а також надає підставу для розробки стратегії подальшого фінансового управління підприємством.

Показники ліквідності відображають спроможність підприємства виконати свої короткострокові фінансові зобов'язання та забезпечити безперебійність оплати поточних зобов'язань. Ці показники дають уявлення про фінансовий стан підприємства на короткий період і дозволяють визначити, наскільки легко підприємство може конвертувати свої активи в готівку або еквіваленти готівки для виконання зобов'язань.

Розглянемо ліквідність балансу (таблиця 2.11) підприємства та часткові показники, що характеризують платоспроможність підприємства.

Таблиця 2.11 – Динаміка показників, що визначають ліквідність балансу ТОВ «Свіда» за 2019-2022 роки, тис.грн

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +,-	
	2019	2020	2021	2022	2022 / 2019	2022 / 2021
A1 (грошові кошти і поточні фінансові інвестиції)	3 479	678	3 987	1 037	-2 442	-2 950
A2 (короткострокова дебіторська заборгованість)	3 858	6 599	7 081	14 998	11 140	7 917
A3 (запаси, поточні біологічні активи, інші оборотні активи, витрати майбутніх періодів)	15 489	18 529	15 980	15 267	-222	-713
A4 (необоротні активи)	23 533	28 497	36 271	35 636	12 103	-635
П1 (поточна кредиторська заборгованість)	13 058	23 027	17 761	15 662	2 604	-2 099
П2 (короткострокові кредити банків, доходи майбутніх періодів, інші поточні зобов'язання)	5 582	3 288	6 946	5 168	-414	-1 778
П3 (довгострокові зобов'язання і забезпечення)	0	0	0	2 880	2 880	2 880
П4 (власний капітал та інше)	27 719	27 988	38 612	43 228	15 509	4 616
A1-П1	-9 579	-22 349	-13 774	-14 625	-5 046	-851
A2-П2	-1 724	3 311	135	9 830	11 554	9 695
A3-П3	15 489	18 529	15 980	12 387	-3 102	-3 593
A4-П4	-4 186	509	-2 341	-7 592	-3 406	-5 251
ΔАП1 = A1-П1	-9 579	-22 349	-13 774	-14 625	-5 046	-851
ΔАП2=A2-П2 +ΔАП1	-11 303	-19 038	-13 639	-4 795	6 508	8 844
ΔАП3=A3-П3 + ΔАП2	4 186	-509	2 341	7 592	3 406	5 251
ΔАП4=A4-П4 + ΔАП3	0	0	0	0	0	0
ΔАП2=A2-П2 +ΔАП1	-11 303	-19 038	-13 639	-4 795	6 508	8 844

Джерело: розраховано автором

Підприємство ТОВ «Свіда» стикається з підвищеним ризиком втрати платоспроможності в перспективі до 1 місяця, оскільки перший вид активів і пасивів не знаходяться у збалансованому стані. У компанії відзначається диспропорція, де найбільш ліквідні активи менше на 14 625 тис. грн., ніж найбільш термінові зобов'язання. Для вирішення цієї ситуації необхідно звертатися до короткострокового фінансування від банків, а також використовувати інші інструменти для компенсації недостатку фінансових ресурсів.

Крім того, виявляється недостатня збалансованість другого виду активів і пасивів, що може негативно впливати на стійкість підприємства. Для запобігання погіршенню відносин з контрагентами через несвоєчасне погашення зобов'язань, важливо впроваджувати більш виважену політику у формуванні активів і зобов'язань.

Часткові показники платоспроможності наведено у таблиці 2.12.

Таблиця 2.12 – Динаміка показників ліквідності ТОВ «Свіда» в 2019 - 2022 рр.

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +,-	
	2019	2020	2021	2022	2022 / 2019	2022 / 2021
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1,22	0,98	1,09	1,5	0,28	0,41
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,59	0,43	0,64	1,05	0,46	0,41
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,19	0,03	0,16	0,05	-0,14	-0,11
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	0,3	0,29	0,4	0,96	0,66	0,56

Джерело: розраховано автором

Товариство з обмеженою відповідальністю «Свіда» активно здійснює заходи для зниження короткострокових ризиків у період з 2019 по 2022 роки. Керівництво приділяє увагу забезпеченню збалансованості короткострокових джерел фінансування і оборотних активів. Це відображено у зростанні показника

поточної ліквідності з 1,22 до 1,5. Порівнявши цей показник з нормативним значенням (≥ 2), можна зробити висновок, що у підприємства можуть виникнути труднощі у виплаті зобов'язань перед постачальниками матеріальних ресурсів, послуг та фінансових ресурсів. Товариство «Свіда» має обмежені можливості в погашенні 59% своїх поточних зобов'язань протягом трьох-шести місяців з першої звітної дати (2019 р.).

Щодо значення показника на останню звітну дату (2022 р.), воно в межах нормативних значень, оскільки на кожен одиницю короткострокових зобов'язань припадає 1,05 гривень оборотних активів, які можуть бути швидко реалізовані на ринку та конвертовані в готівкову форму.

Ризик несвоєчасного виконання зобов'язань ТОВ «Свіда» протягом найближчого місяця відчувався, оскільки обсяг грошових коштів на підприємстві становив 5% від загальної суми поточних зобов'язань у 2022 році, що є низьким у порівнянні з нормативними вимогами.

Надалі розглянемо показники ділової активності, що відображають рівень ефективності менеджменту в управлінні фінансовими ресурсами.

Індикатор оборотності власного капіталу вказує на те, наскільки ефективно ТОВ "Свіда" використовує свій власний капітал для здобуття доходу. У 2022 році на кожен гривню власного капіталу підприємство здобуло 1,44 гривень чистого доходу. Збільшення чистого доходу вплинуло на підвищення оборотності капіталу власників, хоча середня вартість власного капіталу також зросла, що мало негативний вплив на результативний показник. Однак дія першого фактора була більш помітною в період з 2019 по 2022 роки.

Кожна гривня, вкладена в ТОВ «Свіда», принесла 0,91 гривні готівкового потоку від продажу товарів і послуг у 2022 році. Основні засоби, залучені підприємством, використовувалися менш інтенсивно в операційному процесі, що відображається у зниженні фондівіддачі (2,34 проти базового 2,8). У 2022 році кожна вкладена в основні засоби гривня дозволила виготовити та реалізувати 2,34 гривень товарів і послуг.

Таблиця 2.12 – Динаміка показників ділової активності ТОВ «Свіда» за 2019 - 2022 рр.

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +,–		
	2020	2021	2022	2021 / 2020	2022 / 2021	2022 / 2020
Оборотність власного капіталу, обороти	2,45	2,53	1,44	0,08	-1,09	-1,01
Оборотність активів, коефіцієнт трансформації, обороти	1,35	1,43	0,91	0,08	-0,52	-0,44
Фондовіддача, обороти	2,8	3,19	2,34	0,39	-0,85	-0,46
Коефіцієнт оборотності оборотних активів, обороти	2,8	3,19	2,02	0,39	-1,17	-0,78
Період одного обороту оборотних активів, днів	128,46	112,81	178,01	-15,65	65,2	49,55
Коефіцієнт оборотності запасів, обороти	4,09	4,82	4,11	0,73	-0,71	0,02
Період одного обороту запасів, днів	88,13	74,69	87,49	-13,44	12,8	-0,64
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, обороти	13,03	12,33	5,34	-0,7	-6,99	-7,69
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	27,62	29,2	67,36	1,58	38,16	39,74
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, обороти	2,96	3,05	2,56	0,09	-0,49	-0,4
Період погашення кредиторської заборгованості, днів	121,46	118,14	140,41	-3,32	22,27	18,95
Період операційного циклу, днів	115,75	103,89	154,84	-11,86	50,95	39,09
Період фінансового циклу, днів	-5,71	-14,25	14,43	-8,54	28,68	20,14

Джерело: розраховано автором

Дебіторська заборгованість ТОВ «Свіда» здійснила 5,34 оборотів за рік, і період інкасації заборгованості становить 67,36 днів. Клієнти та інші дебітори використовували більш значні кошти компанії в порівнянні з постачальниками та іншими партнерами, що призвело до зниження оборотності цього елементу активу на 7,69.

Період обертання коштів підприємства, вкладених в формування матеріальних запасів, виробництво та реалізацію продукції, а також погашення дебіторської заборгованості, складає 154,84 дні, а показник фінансового циклу, який враховує кредиторську заборгованість, становить 14,43 дні.

В цілому слід констатувати, що ТОВ «Свіда» є платоспроможним підприємством з високим ступенем ліквідності балансу, має позитивну динаміку основних показників фінансової звітності та ефективно в умовах невизначеності та ризику управляє своїми фінансовими ресурсами.

РОЗДІЛ 3

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ТОВ «СВІДА» В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РИЗИКУ

3.1 Управління стійкістю фінансового стану ТОВ «Свіда»

Фінансова стійкість є однією з визначальних характеристик успішного функціонування будь-якого підприємства. Здатність вирішувати фінансові труднощі, адаптуватися до змін в економічному середовищі та забезпечувати стабільність у довгостроковій перспективі визначає конкурентоспроможність підприємства на ринку.

Фінансова стійкість визначається здатністю підприємства витримувати зовнішні та внутрішні впливи, такі як економічні кризи, зміни в ринкових умовах, зростання витрат чи непередбачувані події. Це означає, що підприємство здатне забезпечити необхідний рівень ліквідності, оптимальне використання ресурсів та збалансованість між джерелами фінансування.

Слід відмітити, що першим кроком управління фінансовою стійкістю є ретельна оцінка поточного фінансового стану підприємства. Аналіз балансу, звітів про прибуток і збитки, а також розгляд ключових фінансових показників дозволяє визначити сильні та слабкі сторони.

Крім того, ефективне управління стійкістю фінансового стану включає в себе розробку збалансованих стратегій як для короткострокового, так і для довгострокового періодів. Зменшення короткострокових ризиків та забезпечення потужності для інвестування у тривалість джерела фінансування – ключовий аспект стабільності. Ефективне управління стійкістю фінансового стану, охоплює в собі комплекс стратегій та дій, спрямованих на забезпечення стабільності та надійності фінансового положення підприємства в обох періодах - як короткострокового, так і довгострокового. Розробка та реалізація збалансованих стратегій є важливою складовою цього процесу.

Для ТОВ «Свіда» короткострокові стратегії повинні бути спрямовані на:

1) ліквідність та платоспроможність: забезпечення достатнього рівня ліквідності та платоспроможності, щоб вчасно погашати поточні зобов'язання та уникати втрат від несвоєчасного виконання фінансових зобов'язань.

2) управління оборотним капіталом: ефективне управління запасами, дебіторською заборгованістю та кредиторською заборгованістю для оптимізації оборотних активів.

3) фінансове планування: ретельне планування грошових потоків, прогнозування короткострокових витрат та доходів для ефективного управління грошовими ресурсами.

Довгострокові стратегії для ТОВ «Свіда» повинні бути спрямовані на:

1) Оптимізацію капітафловкладень: розробка стратегій щодо вкладення капіталу в довгострокові проекти, які сприятимуть розвитку та росту підприємства.

2) Диверсифікацію джерел формування фінансових ресурсів підприємства - залучення фінансових ресурсів з різних джерел, таких як кредитні лінії, емісія акцій, та власні джерела фінансування.

3) адаптацію до нових ринкових умов з урахуванням невизначеності та ризику – аналіз та адаптація до змін на ринку, що може включати в себе модифікацію продуктової лінійки або розвиток нових ринків.

На нашу думку, синергія короткострокових та довгострокових стратегій для ТОВ «Свіда» може забезпечити:

1. Збалансоване управління ризиками: врахування ризиків як короткострокового, так і довгострокового характеру з метою мінімізації можливих втрат.

2. Стратегічне планування: розробка стратегічних планів, які охоплюють як теперішнє фінансове положення, так і перспективи на довгостроковому горизонті.

3. Ефективне керівництво та моніторинг: Забезпечення ефективного керівництва та постійного моніторингу, щоб оперативно реагувати на зміни та вдосконалювати стратегії.

Всі ці аспекти взаємодіють, сприяючи створенню рівноваги між поточними потребами підприємства та його довгостроковими цілями, забезпечуючи таким чином стійкість фінансового стану на різних часових горизонтах.

Ще одним складовим напрямком управління стійкістю фінансового стану є поліпшення ліквідності та платоспроможності, що є критичним для стабільності фінансового стану. Ефективне управління оборотним капіталом, запобігання заборгованостям та своєчасне вирішення фінансових труднощів допомагають уникнути непередбачуваних ситуацій.

У свою чергу, залучення фінансових ресурсів з різних джерел дозволяє підприємству зменшити ризик та підвищити стійкість. Разом із тим, це стимулює ефективне використання кредитних ліній, емісію акцій та залучення інвесторів.

Зауважимо, що фінансова стійкість вимагає постійного моніторингу ринкових умов та прогнозування можливих ризиків. Підприємство повинно бути готовим до адаптації стратегій у відповідь на зміни в економічному середовищі.

Давайте розглянемо цей аспект більш детально. Моніторингш повинен включати:

1. Моніторинг ринкових умов, що складається з:

- макроекономічного аналізу: систематичний огляд макроекономічних показників, таких як ВВП, інфляція, безробіття та інші, для розуміння загальнооекономічного середовища та визначення можливих впливів на фінансову стійкість.
- секторального аналізу: вивчення конкретного сектору ринку, у якому працює підприємство, для виявлення тенденцій, конкурентних переваг та можливих загроз.
- фінансового моніторингу: постійний аналіз фінансових показників, таких як прибуток, ліквідність, платоспроможність та інші, для визначення фінансового здоров'я підприємства.

2. Прогнозування ризиків, що включає наступні елементи:

- сценарний аналіз: розгляд можливих сценаріїв розвитку подій та їх вплив на фінансовий стан, щоб підготуватися до різних ситуацій.

- розробка ризик-орієнтованої стратегії: визначення потенційних ризиків та розробка стратегій для їх управління, мінімізації та уникнення.
- трендовий аналіз: вивчення довгострокових та короткострокових тенденцій, що може допомогти визначити можливі загрози та можливості.

3. Практичні дії у забезпеченні стійкості фінансового стану, що потенційно можуть включати:

- резервування ресурсів: створення фінансових резервів для захисту від несподіваних витрат чи втрати прибутку.
- диверсифікація ризиків: розподіл ризиків шляхом інвестування в різні області чи види активів для зменшення залежності від одного напрямку.
- стратегічне планування: розробка довгострокових стратегій, які враховують внутрішні та зовнішні чинники, що можуть вплинути на фінансову стійкість.
- підвищення ефективності: оптимізація внутрішніх процесів та ресурсів для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів.

4. Коригування розроблених і впроваджених стратегій, що повинен базуватися на:

- постійному моніторингу результатів: регулярний огляд та аналіз результатів стратегій для вчасного виявлення та корекції неефективних аспектів.
- гнучкості та адаптивності, тобто здатності адаптуватися до змін у ринкових умовах та миттєве впровадження коригуючих стратегій.

Фінансова стійкість – це результат комплексного підходу, який охоплює інтелектуальний аналіз, стратегічне планування та оперативне управління. Постійний моніторинг та гнучкість у прийнятті рішень дозволяють підприємству ефективно реагувати на зміни та забезпечувати стабільність у будь-яких умовах.

Управління стійкістю фінансового стану є невід’ємною частиною стратегічного управління підприємством. Забезпечення стійкості дозволяє підприємствам виживати в умовах невизначеності та змін, зберігати конкурентоспроможність та забезпечити стабільний розвиток.

Передумовою розробки заходів з управління стійкістю фінансового стану є аналіз поточної ситуації. Проведемо оцінку фінансової стійкості підприємства. Узагальнюючий показник стійкості фінансового стану розраховано у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Динаміка узагальнюючого показника стійкості фінансового стану ТОВ «Свіда» за 2019-2022 роки

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +,-	
	2019	2020	2021	2022	2022 / 2019	2022 / 2021
Власний капітал та резерви	27 719	27 988	38 612	43 228	15 509	4 616
Необоротні активи	23 533	28 497	36 271	35 636	12 103	-635
Власні обігові кошти	4 186	-509	2 341	7 592	3 406	5 251
Довгострокові зобов'язання	0	0	0	2 880	2 880	2 880
Наявність власних обігових коштів та довгострокових джерел для фінансування запасів	4 186	-509	2 341	10 472	6 286	8 131
Короткострокові зобов'язання	18 640	26 315	24 707	20 830	2 190	-3 877
Наявність власних обігових коштів, короткострокових та довгострокових джерел для фінансування запасів	22 826	25 806	27 048	31 302	8 476	4 254
Загальна сума запасів	11 741	14 441	11 347	9 478	-2 263	-1 869
Надлишок (+), недостача власних обігових коштів для формування запасів	-7 555	-14 950	-9 006	-1 886	5 669	7 120
Надлишок (+), недостача власних обігових коштів та довгострокових джерел для формування запасів	-7 555	-14 950	-9 006	994	8 549	10 000
Надлишок (+), недостача власних обігових коштів та короткострокових і довгострокових джерел для формування запасів	11 085	11 365	15 701	21 824	10 739	6 123

Джерело: розраховано автором

На даний момент можна оцінити фінансову стійкість як «кризова», але з позитивною динамікою. Структура та розмір фінансових ресурсів у ТОВ «Свіда» визначається як несприятливий, оскільки компанії не вистачає 1 886 тис. гривень власних коштів для формування запасів матеріальних ресурсів і забезпечення

стабільності виробничих та збутових процесів. Таким чином, поточний стан можна охарактеризувати як неприйнятний.

Наступний рівень фінансової стійкості сформовано на основі високого рівня запасів і, відповідно, значної потреби в власних оборотних коштах для їх формування. Внаслідок цього ТОВ «Свіда» може утримувати матеріальні запаси за рахунок довгострокових та власних коштів, що дозволяє забезпечити стабільність операційних процесів протягом наступного року, навіть у випадку зміни фінансових умов та обмеженого доступу до ринку. Фінансовий стан підприємства залишається задовільним у 2022 році.

Потрібно також відмітити, що підприємство не мало у 2020 році власних обігових коштів. І тільки значне збільшення власного капіталу з одночасним скороченням сум запасів позитивно вплинуло на використання джерел фінансового забезпечення, а відповідно і стійність фінансового стану.

Аналіз стійкості фінансового стану буде неповним без розгляду часткових показників фінансової стійкості, основні з яких наведено у таблиці 3.2. Часткові показники фінансової стійкості відображають різні аспекти фінансового стану підприємства та його здатність витримувати внутрішні та зовнішні виклики.

ТОВ «Свіда» успішно накопичило власні оборотні кошти у розмірі 7,592 тис. грн., які використовуються для фінансування різних потреб, таких як запаси, дебіторська заборгованість та інші оборотні активи. Цей обсяг збільшився на 3,406 тис. грн. протягом періоду з 2019 по 2022 роки.

Управлінці компанії ефективно забезпечили високу фінансову гнучкість, використовуючи значну частину оборотного капіталу, створеного за рахунок власних коштів. Це зменшує залежність підприємства від зовнішніх постачальників фінансових ресурсів. У 2022 році 24% оборотних активів припадає на власні оборотні кошти.

Власні оборотні кошти володіють прийнятним рівнем маневреності, відображаючи відповідний коефіцієнт в розмірі 0,14. Важливою характеристикою є забезпеченість запасів власними обіговими коштами. У 2022 році цей показник

становить 80%, що свідчить про ефективне управління запасами та мінімізацію ризиків, пов'язаних з перебоями в постачанні.

Таблиця 3.2 – Динаміка часткових показників стійкості фінансового стану ТОВ «Свіда» за 2019-2022 роки

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +, –	
	2019	2020	2021	2022	2022 / 2019	2022 / 2021
Власні обігові кошти, тис. грн.	4 186	-509	2 341	7 592	3 406	5 251
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,18	-0,02	0,09	0,24	0,06	0,15
Маневреність власних оборотних коштів	0,83	-1,33	1,7	0,14	-0,69	-1,56
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами запасів	0,36	-0,04	0,21	0,8	0,44	0,59
Коефіцієнт фінансової автономії	0,6	0,52	0,61	0,65	0,05	0,04
Коефіцієнт фінансової залежності	1,67	1,94	1,64	1,55	-0,12	-0,09
Коефіцієнт фінансового левериджу	0,67	0,94	0,64	0,55	-0,12	-0,09
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,15	-0,02	0,06	0,18	0,03	0,12
Коефіцієнт короткострокової заборгованості	1	1	1	0,88	-0,12	-0,12

Джерело: розраховано автором

Друга група показників фінансової стійкості, яка враховує співвідношення між зобов'язаннями та власним капіталом, також підтверджує стабільність ТОВ «Свіда». Компанія може самостійно фінансувати значну частку своїх активів - 65%, що свідчить про високий рівень довіри з боку ринкових учасників. Такий підхід до фінансового управління дозволяє підприємству зберігати стабільність та надійність навіть у змінних умовах фінансового ринку.

Враховуючи вищевикладене, можна визначити, що показники фінансового левериджу та фінансової залежності ТОВ «Свіда» залишаються в межах норми, свідчаючи про низьку залежність від зовнішніх постачальників фінансових

ресурсів. Рекомендується продовжувати слідкувати за збалансованістю між власним капіталом і позиковими засобами, що сприятиме поліпшенню кредитоспроможності та зменшенню витрат на залучення додаткових фінансових ресурсів. На кожну гривню власного капіталу ТОВ «Свіда» припадає 1,55 гривень пасивів, і на момент звітності кожній гривні власного капіталу відповідає 0,55 гривень зобов'язань.

Показник маневреності власного капіталу свідчить про високий рівень фінансової гнучкості цього джерела фінансування активів підприємства і на кінець 2022 року становить 18%.

Політика залучення зобов'язань як джерела фінансування свідчить про акцент на короткострокових боргах, що робить підприємство більш маневреним, але при обмеженому доступі до короткострокової заборгованості може виникнути ризик стійкості господарських процесів. Поточні зобов'язання становлять 88% від загальних зобов'язань в 2022 році, і за період з 2019 по 2022 роки цей показник знизився на 0,12.

Щодо індикатора автономії, який враховує вартість власного капіталу, і загального коефіцієнта фінансової стійкості, який враховує довгострокові зобов'язання, вони також залишаються в нормативних межах. Загальний коефіцієнт фінансової стійкості на кінець 2022 року становить 69%, що свідчить про високий ризик зупинки діяльності через недостатній обсяг короткострокових зобов'язань у найближчому році.

Структура активів у 2022 році свідчить про низький рівень адаптивності, оскільки підприємство може мати труднощі у швидкому перетворенні своїх бізнес-процесів та використанні фінансових ресурсів. Кожній гривні необоротних активів відповідає 0,88 гривень оборотних активів.

3.2 Самострахування як метод управління формуванням фінансових ресурсів в умовах невизначеності та ризику

Прийняття ризику як метод ризик-менеджменту широко використовується в середовищі вітчизняних підприємців, оскільки не всі вони можуть себе дозволити страхування або передачу ризику стороннім компаніям за допомогою інших фінансових інструментів. Серед основних методів прийняття ризику виділяється самострахування, що передбачає створення страхового фонду на підприємстві. У випадку настання ризикових ситуацій цей фонд використовується для покриття непередбачуваних витрат.

У сучасній практиці господарювання існують дві основні концепції трактування сутності та класифікації внутрішніх джерел самострахування. Перший підхід орієнтований на фінансові результати, а другий – на рух грошових потоків. Це обумовлено тим, що доходи та витрати підприємства, які відображені у звіті про фінансові результати, не завжди збігаються з грошовими надходженнями (видатками) в межах операційної та інвестиційної діяльності відповідного періоду. Також, не всі витрати, які враховуються при визначенні фінансових результатів певного періоду, пов'язані з грошовими витратами.

Під самострахуванням слід розуміти створення фондів коштів для фінансового покриття потенційних збитків суб'єкта господарювання. Це може включати створення резервного (страхового) фонду підприємства, цільових резервних фондів для вирішення конкретних проблем, формування резервів у системі бюджетів, та страхових запасів матеріальних і фінансових ресурсів.

Іншими словами, підходи до самострахування можуть бути різноманітні, але важливо оптимізувати використання резервних фінансових ресурсів, щоб підтримувати нейтралізацію ризиків, зберігаючи ефективність використання власного капіталу та зменшуючи залежність від зовнішніх джерел фінансування.

Основними методами зниження фінансових ризиків в цьому контексті є:

1. Створення резервного (страхового) фонду підприємства: Цей фонд формується відповідно до вимог законодавства та статуту підприємства. Резервний

капітал використовується для різних цілей, таких як покриття збитків від господарської діяльності, виплата боргів у разі ліквідації підприємства, виплата дивідендів за корпоративними правами та інші, визначені статутними документами та нормативно-правовими актами.

2. Створення цільових резервних фондів: Наприклад, фонд страхування цінового ризику для періодів тимчасового погіршення кон'юнктури ринку, фонд уцінки товарів у підприємствах торгівлі, фонд погашення безнадійної дебіторської заборгованості за кредитними операціями та інші. Перелік таких фондів, джерела їх формування і розміри відрахувань до них визначаються статутом підприємства та іншими внутрішніми нормативами.

3. Формування резервних сум фінансових ресурсів у системі бюджетів: Ці резерви, як правило, передбачаються у всіх видах капітальних бюджетів і в окремих поточних бюджетах.

4. Створення системи страхових запасів матеріальних і фінансових ресурсів: Такі страхові запаси формуються для грошових активів, сировини, матеріалів та готової продукції. Розмір потреби в страхових запасах встановлюється в процесі їх нормування.

5. Використання нерозподіленого залишку прибутку: Цей залишок, отриманий в звітному періоді, може розглядатися як резерв фінансових ресурсів для ліквідації негативних наслідків окремих фінансових ризиків.

Важливо враховувати, що хоча страхові резерви у всіх їх формах дозволяють швидко відшкодувати фінансові втрати, зазнані підприємством, вони також можуть заморожувати використання значних сум фінансових ресурсів, що може призвести до зниження ефективності використання власного капіталу та збільшення залежності від зовнішніх джерел фінансування.

На відміну від самострахування, коли суб'єкт господарювання формує фінансові ресурси для покриття потенційних збитків виключно за рахунок внутрішніх ресурсів, використання страхування ризиків із залученням страхової компанії передбачає передачу фінансового ризику суб'єкта господарювання або

його частини за певну плату (страхову премію) на утримання спеціалізованій фінансовій установі – страховій компанії.

У цьому випадку джерелом засобів для компенсації збитків суб'єкта господарювання внаслідок негативних обставин (страхового випадку) є фінансові ресурси страхової компанії. Підприємство, звертаючись до послуг страховиків, повинно визначитися з об'єктом страхування – видами фінансових ризиків, які воно планує застрахувати для отримання зовнішнього фінансового захисту.

У відповідності з правилами багатьох українських страхових компаній, фінансові ризики часто вважаються невиконанням з різних причин (банкрутство, аварії, катастрофи тощо) страхувальником або його контрагентами договірних зобов'язань за укладеними між ними угодами (невиконання різних договірних зобов'язань контрагентами). Українська система страхування на сьогодні не має чіткої класифікації фінансових ризиків. Згідно із Законом України «Про страхування» (ст.6), серед ліцензованих видів страхування, крім страхування фінансових ризиків, виділяють страхування інвестицій, кредитів, гарантій тощо. Практика страхування ризиків на сьогодні включає такі аспекти:

1. Страхування непогашення кредитів (страхування вкладів, страхування відповідальності підприємств – позичальників, страхування експортних кредитів, страхування дебіторської заборгованості підприємств, страхування несвоєчасної сплати процентів за кредит, страхування несплати лізингових платежів).

2. Страхування доходів від виробничо-господарської діяльності (страхування банкрутства підприємств, страхування доходів від комерційної діяльності, страхування прибутку підприємств, страхування доходів підприємств, страхування несплати орендних платежів, страхування на випадок безробіття).

3. Страхування ризиків неправомірного застосування фінансових санкцій державними податковими інспекціями.

4. Страхування біржових операцій (страхування комісійної винагороди брокерської фірми, страхування ризиків неплатежу за комерційними угодами, страхування операцій із цінними паперами).

Перелік фінансових ризиків може змінюватись, оскільки визначається низкою умов, основними серед яких є:

1. Можливість страхування конкретного ризику. Навіть при тому, що законодавство не обмежує страхування майже всіх фінансових ризиків підприємства, ринок страхових продуктів в цьому сегменті є обмеженим. Це обмеження страхування виникає через непередбачуваність настання страхового випадку для певних фінансових ризиків в умовах нестабільного економічного розвитку країни та агресивної фінансової політики окремих підприємств. Таким чином, при визначенні можливостей страхування своїх фінансових ризиків підприємство повинно розглядати доступні страхові продукти на ринку.

2. Наявність страхового інтересу в підприємства. Це визначається фінансовим інтересом підприємства в страхуванні певних фінансових ризиків. Такий інтерес визначається складом фінансових ризиків підприємства, можливістю їх компенсації внутрішніми механізмами, ймовірністю настання ризикового випадку, розміром можливих збитків і т. д.

Виділяють повний та частковий страховий інтерес.

Повний страховий інтерес підприємства полягає в необхідності отримання відшкодування страховиком повного обсягу фінансових втрат, заподіяних внаслідок страхового випадку. Іншими словами, це відображає потребу у повному страховому захисті підприємства від конкретного фінансового ризику.

Частковий страховий інтерес визначається потребою у відшкодуванні страховиком лише певної частини фінансових втрат, які можуть виникнути при страховому випадку. Ця форма страхового інтересу пов'язана з можливістю підприємства використовувати внутрішні механізми нейтралізації окремих фінансових ризиків, але не гарантує повного усунення негативних фінансових наслідків. Наявність повного або часткового страхового інтересу визначає потребу у вільному виборі страховиків для захисту від конкретних видів фінансових ризиків.

3. Неможливість повністю відшкодувати фінансові втрати за рахунок власних ресурсів. Ця умова важлива при формуванні страхового інтересу підприємства,

особливо для фінансових ризиків, які відносяться до категорії катастрофічних. У деяких випадках необхідність у страхуванні впливає з високого рівня концентрації критичних фінансових ризиків на підприємстві, обумовленої проведенням окремих фінансових операцій з підвищеним рівнем доходності та, відповідно, ризику.

4. Висока ймовірність настання фінансового ризику. Це визначає необхідність страхового захисту від певних видів ризиків при їх високій ймовірності, якщо їх неможливо повністю компенсувати внутрішніми механізмами. У таких випадках підприємство виявляє частковий страховий інтерес, який обумовлено необхідністю додаткового захисту від фінансових ризиків, які мають велику ймовірність виникнення.

5. Неможливість передбачити та врегулювати ризик в межах підприємства. Відсутність достатньої інформаційної бази або досвіду іноді робить неможливим прогнозування й управління фінансовими ризиками в межах підприємства. Навіть якщо фінансовий ризик чітко ідентифікований за видом, але його рівень не визначений, це ускладнює можливість ефективного управління ним та вибору альтернативних шляхів нейтралізації за рахунок внутрішніх механізмів. У такому випадку оптимальним вирішенням може бути передача фінансового ризику страховику.

6. Прийнятна вартість страхового захисту від ризику. Якщо вартість страхового захисту не відповідає рівню фінансового ризику або фінансовим можливостям підприємства, то від нього краще відмовитися. У деяких випадках, коли зовнішнє страхування неможливе, а внутрішні механізми не здатні повністю усунути ризик, рекомендується утриматися від здійснення відповідних фінансових операцій.

Таким чином, визначення страхового інтересу підприємства вимагає уважного розгляду різних факторів, таких як можливості страхування на ринку, наявність інтересу в компенсації конкретних фінансових ризиків, необхідність зовнішнього захисту від великої ймовірності ризиків, важливість ефективного управління та прийнятна вартість страхового покриття.

Слід зауважити, що ТОВ «Свіда» проводить обов'язкове страхування транспортних засобів та вантажу, якщо це передбачено умовами поставки відповідно до норм чинного законодавства. Також статутними документами передбачено створення резервного фонду на підприємстві за потреби. За кордоном при визначенні розмірів страхових резервних фондів фірма орієнтується на середньозважену величину ресурсів, поточних активів, основного капіталу. Одні компанії формують фонди самострахування в розмірі 1 % від вартості активів, інші у розмірі 1-5 % від обсягу продажу.

Вихідні дані для розрахунку наведено в таблиці 3.5.

Таблиця 3.3 – Динаміка вартості активів, чистого доходу та втрат від ризику ТОВ «Свіда» за 2020-2022 роки, тис. грн.

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік
Сума по активу балансу	54 303	63 319	66 938
Чистий дохід підприємства	68 145	84 337	59 001
Сукупні втрати від ризику (за мінусом відшкодованих страховими компаніями)	54	1080	741

Джерело: за даними звіту про фінансові результати та фінансовий стан

Визначаємо рекомендовану величину фонду самострахування ТОВ «Свіда» з урахуванням інфляційної складової.

1. Середньорічні сукупні втрати від ризику (за мінусом відшкодованих страховими компаніями): $(54 + 1080 + 741) / 3 = 625$ тис. грн.

2. Середньорічні сукупні доходи (скориговані на середньорічні темпи інфляції): $(68145 / 1,084 + 84337 / 1,098 + 59001 / 1,251) / 3 = 59740$ тис. грн.

3. Середньорічна сума активу балансу підприємства: $(54303 + 63319 + 66938) / 3 = 61520$ тис.грн.

4. Величина резервного фонду ТОВ «Свіда»:

- пропорційно сукупним доходам товариства:

$$625 / 59740 * 100 \% = 1,05 \%$$

- пропорційно сумі активу балансу підприємства:

$$625 / 61520 * 100 \% = 1,02 \%$$

На рисунку 3.1 відображено прогнозні розрахунки сум чистого доходу для прогнозування фонду самострахування ТОВ «Свіда до 2027 року»

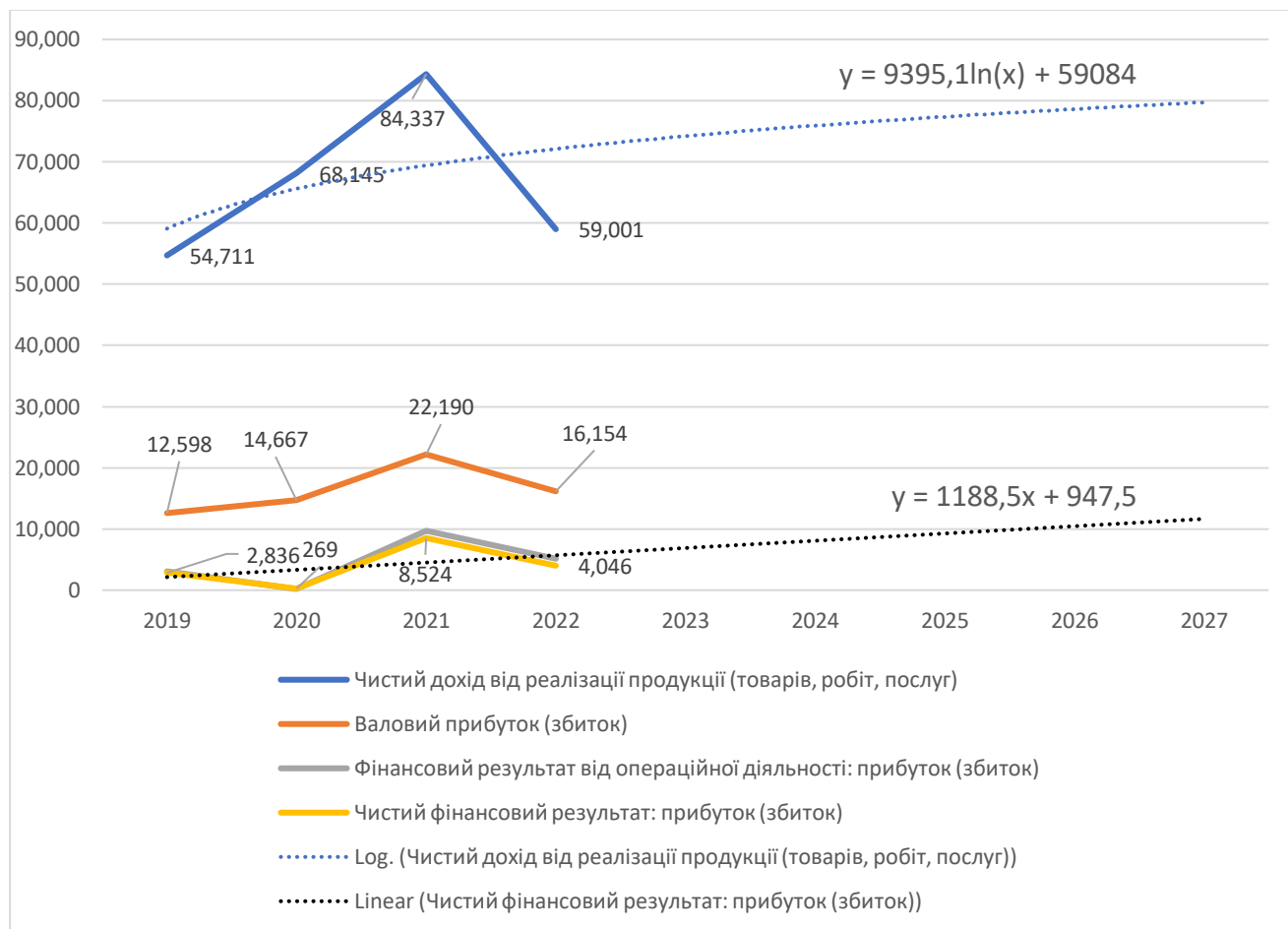

Рисунок 3.1 – Фактичні та прогнозні дані для прогнозування фонду самострахування ТОВ «Свіда» за 2019-2027 роки, тис.грн

Джерело: власні розрахунки автора

Отже на основі вище проведених розрахунків можемо узагальнити, що для ТОВ «Свіда» рекомендована величина фонду самострахування може становити 1,05% від чистого доходу підприємства – 874 тис. гривень на 2024 рік, або 1,02% суми активу балансу – 773 тис.грн.

3.3 Стратегічні напрямки управління фінансовими ресурсами ТОВ «Свіда» в умовах невизначеності та ризику

Управління фінансовими ресурсами стає особливо важливим завданням для підприємств у сучасних умовах невизначеності та ризику. Зростання конкуренції, швидкі зміни на ринку, економічні та фінансові кризи роблять стратегічне управління фінансами ключовим аспектом сталого розвитку підприємств.

Розглянемо основні стратегічні напрямки управління фінансовими ресурсами ТОВ «Свіда» в умовах невизначеності та ризику та визначимо їх особливості для експортно орієнтованих підприємств.

Умови невизначеності вимагають від підприємств гнучких стратегій управління ліквідністю. Важливо мати резерви та швидкі фінансові інструменти для негайного реагування на зміни у фінансовому стані. Ефективне управління ліквідністю дозволяє підприємствам уникати фінансових труднощів та забезпечує стійкість в умовах невизначеності.

Стратегічне управління фінансами включає в себе розуміння ризиків та вигід, пов'язаних із різними інвестиційними можливостями. Диверсифікація інвестицій дозволяє розподілити ризики та забезпечити баланс між стабільністю та можливістю отримання високого доходу в умовах невизначеності на фінансових ринках.

В умовах невизначеності традиційні бюджети можуть стати застарілими швидко. Сучасні підприємства використовують адаптивні бюджети, які можна змінювати в реальному часі відповідно до змін у фінансовому середовищі. Це дозволяє ефективно реагувати на зміни у ринкових умовах та мінімізує фінансові ризики.

Управління фінансовими ризиками стає важливою частиною стратегічного управління. Підприємства повинні постійно вдосконалювати свої системи управління ризиками, враховуючи нові виклики та небезпеки. Це включає в себе аналіз ризиків, розробку стратегій їх управління та впровадження ефективних заходів з мінімізації негативного впливу ризиків.

Технології та аналіз даних стають ключовими інструментами управління фінансами в умовах невизначеності. Вони дозволяють швидко отримувати інформацію, аналізувати її та приймати обґрунтовані стратегічні рішення. Впровадження сучасних фінансових технологій сприяє підвищенню ефективності управління фінансовими ресурсами.

Не менш важливим з точки зору менеджменту є підвищення кваліфікації працівників в управлінні фінансовими ресурсами. Фінансова грамотність персоналу відіграє важливу роль у стратегічному управлінні фінансами. Працівники повинні мати розуміння фінансових процесів та ризиків для того, щоб ефективно сприяти фінансовому управлінню підприємства. Забезпечення навчання та підвищення рівня фінансової грамотності сприяє створенню команди, яка може адаптуватися до різноманітних фінансових викликів.

Умови невизначеності вимагають постійного аналізу та оновлення фінансових планів та бюджетів. Активна участь ключових працівників у цих процесах дозволяє враховувати всі можливі ризики та зміни в економічному середовищі. Впровадження гнучких фінансових планів дозволяє ефективно реагувати на негативні зміни та використовувати можливості для зростання.

Умови невизначеності можуть вимагати додаткової експертної підтримки. Співпраця з фінансовими експертами та консультантами дозволяє отримати об'єктивні поради та стратегії, які сприятимуть ефективному управлінню фінансами в умовах ризику.

Ефективне стратегічне управління фінансами передбачає постійний моніторинг та аналіз фінансових показників. Підприємства повинні мати механізми для швидкого виявлення змін у фінансовому стані та прийняття вчасних корективних заходів. Умови невизначеності можуть призвести до несподіваних ситуацій. Розробка плану екстреного реагування у сфері фінансів дозволяє підприємствам швидко та ефективно діяти в умовах кризи чи несприятливих подій.

Управління фінансовими ресурсами в умовах невизначеності та ризику вимагає комплексного підходу та постійного аналізу змін у фінансовому середовищі. Підприємства, які успішно впроваджують стратегічні напрямки

управління фінансами, можуть ефективно протистояти викликам сучасного бізнесу та забезпечити стійкий розвиток в умовах невизначеності.

Експортно орієнтовані підприємства стикаються з унікальними викликами та можливостями у сфері фінансового управління через залежність від міжнародних ринків та валютних курсів. Умови невизначеності та ризику є неотдільною частиною їхньої діяльності. Наведемо ключові аспекти, які слід враховувати при управлінні фінансовими ресурсами ТОВ «Свіда»:

1. Експортери часто операціують у різних валютах, що робить їх вразливими до валютних коливань. Забезпечення ефективного захисту від валютного ризику через форвардні та опціонні угоди може допомогти уникнути непередбачуваних збитків та забезпечити стабільність фінансового стану.

2. Ризик втрати ринків або змін в їхніх умовах може суттєво вплинути на фінансовий стан експортера. Диверсифікація ринків дозволяє розподілити цей ризик, а гнучкість управління обсягами виробництва допомагає швидко адаптуватися до змін попиту та умов ринків.

3. Умови невизначеності можуть вплинути на фінансування експортних угод. Ефективне використання інструментів, таких як експортні кредити та страхування кредитів, дозволяє зменшити ризик неплатоспроможності покупців та забезпечити потрібні фінансові ресурси.

4. Політичні та економічні зміни у країнах, з якими взаємодіє експортер, можуть стати великими факторами ризику. Проведення систематичного моніторингу політичного та економічного середовища дозволяє забезпечити передчасне виявлення можливих загроз та вжиття заходів управління ризиками.

5. Швидка та ефективна поставка є ключовою умовою успіху для експортерів. Оптимізація логістичних процесів та ефективне управління запасами дозволяє зменшити затримки та забезпечити нормальний обіг грошей.

6. Застосування сучасних технологій, таких як штучний інтелект, та аналітика в реальному часі, може сприяти автоматизації фінансового управління та забезпечити швидше та точніше прийняття рішень.

7. Збалансоване управління робочим капіталом є критичним для ефективної діяльності експортно орієнтованих підприємств. Забезпечення оптимальних рівнів запасів, дебіторської заборгованості та кредиторської заборгованості є ключовим елементом стабільного фінансового плану.

Управління фінансовими ресурсами для експортно орієнтованих підприємств є складним завданням в умовах мінливості міжнародного бізнесу. Адаптація до невизначеності та ризику вимагає стратегічного планування, гнучкості та постійної готовності до змін. Ретельне управління фінансами в умовах глобального ринку дозволяє експортерам не лише уникати негативних наслідків, але й використовувати можливості для стійкого розвитку та успіху.

ВИСНОВКИ

Проведені дослідження щодо управління фінансовими ресурсами дозволяють зробити наступні висновки та пропозиції.

1. Ефективне управління фінансовими ресурсами в сучасних умовах є ключовим фактором успішної виробничо-господарської діяльності та формування конкурентоспроможності підприємства. Це спрямовано на оптимізацію фінансового механізму підприємства, координацію фінансових операцій, забезпечення їх впорядкування та точного балансу. Для підтримки нормальної фінансової діяльності особливо важливо ефективно управляти фінансовими ресурсами, розподіляючи їх за видами діяльності та з урахуванням різних часових періодів. Фінансові ресурси постійно знаходяться у русі, маючи особливості, такі як грошова форма існування, належність до конкретного суб'єкта, ефективне використання для отримання прибутку та економічного зростання підприємства.

2. Управлінням фінансовими ресурсами на ТОВ «Свіда» здійснює відділ бухгалтерії, де окремий співробітник займається плановими питаннями під керівництвом директора підприємства Ятлова С.Г. Відділи логістики, постачання та інші структурні підрозділи у режимі реального часу роблять запити для фінансування поточних потреб, які через внутрішню CRM систему швидко обробляються.

3. ТОВ «Свіда» фінансується за рахунок власного капіталу, сума якого за 2019-2022 роки зросла з 27 до 43 млн. грн. Складовими власного капіталу є додатково вкладений капітал 17 млн (внески засновників) та нерозподілений прибуток 25 млн. грн. Згідно статутних документів, вся сума чистого фінансового результату іде на поповнення власного капіталу підприємства. Також у 2022 році підприємство отримало довгострокову позику за державною програмою на поповнення обігових коштів та фінансування нових виробничих потужностей.

Серед поточних зобов'язань найбільше припадає поточну кредиторську заборгованість та інші поточні зобов'язання. Підприємство має відкрити кредитну лінію для фінансування поточних потреб. Кредиторська заборгованість

зменшилась пропорційно обсягів діяльності у 2022 році, про що свідчить звіт про фінансові результати діяльності підприємства.

4. Відмічаємо зростання сум як необоротних так і оборотних активів підприємства. Необоротні активи зросли за рахунок зростання незавершених капітальних інвестицій (новий цех з переробки деревини у місті Шостка). Оборотні активи зросли за рахунок значного збільшення дебіторської заборгованості підприємства з 2 млн у 2019 році до 13,2 млн. грн у 2022 році. Позитивним фактором, що впливає на ліквідність підприємства є велика сума грошових коштів та їх еквівалентів. Інші необоротні активи також мають тенденцію до збільшення з 3,7 млн. грн до 5,7 млн. грн у 2022 році. На фінансові результати діяльності підприємства суттєво вплинула військова агресія росії, оскільки основні виробничі потужності знаходяться у безпосередній близькості до кордону і протягом березня – квітня 2023 року існували великі логістичні проблеми вивозом готовою продукції для реалізації як на внутрішньому так і зовнішньому рівні. Крім того, частина продукції експортувалась через порти міста Одеса, які на сьогоднішній день не працюють на експорт. Так, чистий дохід зменшився з 84 млн. грн у 2021 році до 59 млн. грн у 2022 році, проте валовий прибуток скоротився несуттєво з 22 млн. грн у 2021 році до 16 млн. грн у 2022 році. Відносно 2019-2020 року існує тенденція до зростання. Чистий фінансовий результат станом на кінець 2022 року складає 4 млн. грн. Це майже у двічі менше 2021 року, проте вище показників 2019-2020 року.

5. Основна операційна діяльність підприємства є прибутковою. Від’ємний результат фінансових операцій у 2022 році пов’язаний з обслуговуванням кредитних коштів. Слід відмітити, що незважаючи на несприятливі зовнішні умови діяльності товариства, фінансовий результат до оподаткування поступається за розміром тільки 2021 року і є найбільшим за 2019, 2020 та 2022 роки. Все це говорить про високу ефективність менеджменту підприємства в управлінні фінансовими ресурсами в умовах невизначеності та ризику.

6. ТОВ «Свіда» стикається з підвищеним ризиком втрати платоспроможності в перспективі до 1 місяця, оскільки перший вид активів і

пасивів не знаходяться у збалансованому стані. У компанії відзначається диспропорція, де найбільш ліквідні активи менше на 14 625 тис. грн., ніж найбільш термінові зобов'язання. Для вирішення цієї ситуації необхідно звертатися до короткострокового фінансування від банків, а також використовувати інші інструменти для компенсації недостатку фінансових ресурсів. Кожна гривня, вкладена в ТОВ «Свіда», принесла 0,91 гривні готівкового потоку від продажу товарів і послуг у 2022 році. Основні засоби, залучені підприємством, використовувалися менш інтенсивно в операційному процесі, що відображається у зниженні фондівіддачі (2,34 проти базового 2,8). У 2022 році кожна вкладена в основні засоби гривня дозволила виготовити та реалізувати 2,34 гривень товарів і послуг.

7. Ефективне управління стійкістю фінансового стану включає в себе розробку збалансованих стратегій як для короткострокового, так і для довгострокового періодів. Зменшення короткострокових ризиків та забезпечення потужності для інвестування у тривалість джерела фінансування – ключовий аспект стабільності. Ефективне управління стійкістю фінансового стану, охоплює в собі комплекс стратегій та дій, спрямованих на забезпечення стабільності та надійності фінансового положення підприємства в обох періодах - як короткострокового, так і довгострокового. Розробка та реалізація збалансованих стратегій є важливою складовою цього процесу. ТОВ «Свіда» успішно накопичило власні оборотні кошти у розмірі 7,592 тис. грн., які використовуються для фінансування різних потреб, таких як запаси, дебіторська заборгованість та інші оборотні активи. Цей обсяг збільшився на 3,406 тис. грн. протягом періоду з 2019 по 2022 роки. Структура активів у 2022 році свідчить про низький рівень адаптивності, оскільки підприємство може мати труднощі у швидкому перетворенні своїх бізнес-процесів та використанні фінансових ресурсів. Кожній гривні необоротних активів відповідає 0,88 гривень оборотних активів.

8. Прийняття ризику як метод ризик-менеджменту широко використовується в середовищі вітчизняних підприємців, оскільки не всі вони можуть себе дозволити страхування або передачу ризику стороннім компаніям за допомогою інших

фінансових інструментів. Серед основних методів прийняття ризику виділяється самострахування, що передбачає створення страхового фонду на підприємстві. У випадку настання ризикових ситуацій цей фонд використовується для покриття непередбачуваних витрат. Можемо узагальнити, що для ТОВ «Свіда» рекомендована величина фонду самострахування може становити 1,05% від чистого доходу підприємства – 874 тис. гривень на 2024 рік, або 1,02% суми активу балансу – 773 тис.грн.

9. Управління фінансовими ресурсами в умовах невизначеності та ризику вимагає комплексного підходу та постійного аналізу змін у фінансовому середовищі. Підприємства, які успішно впроваджують стратегічні напрямки управління фінансами, можуть ефективно протистояти викликам сучасного бізнесу та забезпечити стійкий розвиток в умовах невизначеності. Управління фінансовими ресурсами для експортно орієнтованих підприємств є складним завданням в умовах мінливості міжнародного бізнесу. Адаптація до невизначеності та ризику вимагає стратегічного планування, гнучкості та постійної готовності до змін. Ретельне управління фінансами в умовах глобального ринку дозволяє експортерам не лише уникати негативних наслідків, але й використовувати можливості для стійкого розвитку та успіху.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аберніхіна І., Сокиринська І. Ефективність використання ресурсів підприємства: практичний аспект. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2020. № 3. С. 171-184.
2. Аранчій В.І., Томілін О.О., Дорогань-Писаренко Л.О. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. РВВ ПДАУ, 2021. 300 с.
3. Бондар Ю. Структура фінансового механізму в управлінні діяльністю підприємства. *Актуальні питання права та соціально-економічних відносин*. 2023. С. 333.
4. Бондар Ю. Швиданенко Д. Фінансове регулювання як складова економічного розвитку. *Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно – інвестиційних процесів в Україні (25 лютого 2022р., м. Вінниця)*. 2022. С. 46 – 49
5. Бражник Л. В., Аранчій Д. С., Чоп В. С. Фінансові ресурси підприємства: управління та їх вплив на фінансовий стан. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. №. 5 (05). С. 115-120.
6. Бровко Л. І., Бровко Є. І., Крижановський О. О. Формування фінансових ресурсів підприємств в умовах нестабільності. *Економіка та держава*. 2019. № 9. С. 57–63.
7. Бугас В. В., Коваль А. А. Управління фінансовими ресурсами підприємства. *Modern Economics*. 2020. № 19(2020). С. 32-34.
8. Ващенко О.П. Сутність та класифікація ресурсів підприємств. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2019. № 2. С. 104-108.
9. Власюк Н. І. Особливості керування фінансовими ресурсами підприємства в умовах воєнного стану. *Трансформаційні процеси в економіці: від конкуренції до кооперації* (м. Хмельницький, 26 вересня 2023 р.). 2023. С. 195.
10. Гайбура Ю. А. Концептуальні засади формування фінансових ресурсів підприємств за сучасних умов. *Агросвіт*. 2020. № 6. С. 14–21.

11. Гриценко Л.Л. Дослідження формування та використання фінансових ресурсів корпоративного підприємства. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2021. № 2. С. 79-87.
12. Гудзь О.Є. Концептуальні засади формування системи управління фінансовими ресурсами підприємства. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2020. Том 1(32). С. 330– 340.
13. Гуменюк В.Р. Управління фінансовими ресурсами підприємства в умовах нових економічних викликів. *Фінансові аспекти розвитку економіки України: теорія, методологія, практика*. 2022. С.10-12
14. Джерелейко, С., Лопатовський, В., Шпильовий, В. Деіфінанція понять «фінансові ресурси» та «грошові кошти». *Innovation and Sustainability*. (2). 2022. С. 131–138.
15. Дранус В. В., Биченко Є. О. Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами фармацевтичних підприємств. *Modern Economics*. 2022. № 36(2022). С. 51-58.
16. Єрмоленко О. А. Управління фінансовими ресурсами підприємства. *Scientific discussions and solution development* (December 05 – 07, 2022, Graz, Austria). 2022. Р. 36-38.
17. Журавльова Т. О. Формування фінансових ресурсів підприємства в умовах кризи. *Економіка та держава*. 2020. № 3. С. 42– 45.
18. Захарова Н. Ю. Значення фінансової стратегії в системі управління сучасним підприємством. *Економічні горизонти*. 2023. №. 2 (24). С. 39-49.
19. Карпова Т. Фінансове забезпечення підприємств у контексті механізму їх ефективного функціонування. *Економічний аналіз*. 2020. Том 30. № 4. С. 132-139.
20. Качур В.М. Особливості управління фінансовими ресурсами в умовах невизначеності та ризику. *Матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції на тему: Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення (випуск 78)*. Тернопіль, 2023: ФО-П Шпак В.Б. С. 123-125.

21. Качур В.М. Забезпечення стійкості фінансового стану підприємства. *Матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ (25-28 квітня 2023 р.)*. Суми. 2023. С.474.

22. Килин О. В., Косач М. М. Механізм управління фінансовими ресурсами підприємства. *Science, trends and perspectives of development* (February 21–23, 2022 Budapest, Hungary) . 2022. С. 64-67

23. Кондратенко Н.О. Розвиток системи адаптивного управління фінансовими ресурсами підприємства. *Проблеми економіки*. 2021. №1. С. 78–84.

24. Машлій Г. Б. Управління ефективністю формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Міжнародна наукова інтернет-конференція (6-7 лютого 2023 р.)*. Вип. 64. 2023. С. 121-125

25. Нечипоренко А. В., Рибалкіна А. О. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. №11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8361> (дата звернення: 26.10.2023).

26. Педченко Н. С. и др. Інтегральна оцінка ефективності та результативності управління фінансовими ресурсами підприємства. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2020. № 3 (99). С. 39-47.

27. Перестюк В. С., Сологуб Т. А. Управління фінансовими ресурсами підприємства: організаційні аспекти та ефективність. *Безпекові аспекти управління організаціями в умовах війни*. 2023. С. 88-90

28. Потапюк І.П., Мазіленко С.С., Прусова М.О. Фінансово-економічна безпека як основа безпеки підприємства. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2022. № 2 (02). С. 156-160.

29. Прохорова, В., Мушнікова, С., Крутова, А. Методи та засоби відновлення фінансових ресурсів промислових підприємств у сучасних умовах господарювання. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка*, 13(26).2022. URL:

<https://amtp.org.ua/index.php/journal2/article/view/450/390> (дата звернення: 25.10.2023).

30. Рогач С. Економічна ефективність використання фінансових ресурсів підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. №. 55. URL: <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2819/2739> (дата звернення 25.10.2023 р.)
31. Ромашко О. М. Теоретичні засади формування механізму управління фінансовими ресурсами підприємства. *Бізнес Інформ*. 2019. №5. С. 180–184.
32. Самошкіна І. Д. Теоретичні засади забезпечення фінансової стійкості підприємства. *EDITORIAL BOARD*. 2022. С. 132 – 140.
33. Соляник Л. Г. Науково-методичні підходи до формування політики управління фінансовими ресурсами підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. – № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9406>. (дата звернення: 17.10.2023).
34. Східницька Г. В., Кондратюк К. В. Концептуальний інструментарій покращення управління фінансовими ресурсами на підприємстві. *Стратегічні пріоритети розвитку обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації*. 2022. С. 103-107
35. Терещенко С.І. Ресурсний потенціал підприємства: функції та структура. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. 2020. Вип. 2(58). С. 191 - 196.
36. Тимошик Н.С., Семчишин Є.В. Організаційні аспекти формування та оптимізації фінансових ресурсів підприємств. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія: Економіка і управління. 2019. Том 30 (69). № 2 С. 232-238.
37. Томашевська А. В., Жук О. І. Управління фінансовими ресурсами підприємства в умовах кризи. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2022. Вип. 18(1). С. 60-67.
38. Федорова О. Г., Зуєва А. С. Проблеми організації управління фінансовими ресурсами підприємства в реаліях сьогодення України. *Modern research in world science* (July 10-12, 2022, Lviv, Ukraine). 2022. С. 1028-1031

39. Шаповал О. А. Ключові аспекти управління фінансовими ресурсами в сучасних умовах. *Таврійський науковий вісник*. Серія: Економіка. 2022. №. 13. С. 150-154.

40. Шульга О. А. Напрямки удосконалення організації фінансового планування діяльності підприємства. *Підприємництво та інновації*. 2023. №. 26. С. 58-62.

41. Ярошевська, О.В. Джерела залучення фінансових ресурсів на промислових підприємствах. *Економіка та держава*. 2020. №10. С. 30-33.

42. Astuty W. et al. Does enterprise resource planning lead to the quality of the management accounting information system? *Polish Journal of Management Studies*. 2022. T. 25. №. 2. P. 93-107.

43. Berzhanir I. Financial security management of enterprises in modern conditions. *Zeszyty Naukowe Politechniki Częstochowskiej*. 2023. T. 1. №. 50. P. 20-30.

44. Gao J. Analysis of enterprise financial accounting information management from the perspective of big data. *International Journal of Science and Research (IJSR)*. 2022. T. 11. №. 5. P. 1272-1276.

45. Ren S. Optimization of enterprise financial management and decision-making systems based on big data. *Journal of Mathematics*. 2022. T. 2022. P. 1-11.

46. Wu Y., Huang S. The effects of digital finance and financial constraint on financial performance: Firm-level evidence from China's new energy enterprises. *Energy Economics*. 2022. T. 112. P. 106-128.

Додатки